

نہ لقمہ ی
چارم

www.alibapir.com

رنجیرہی بابہ تہ ہہ نوکیہ کان

علی بابا

پوتیہ تی بوونی پشنگ و

بناننانی بنکی جہ ماوہری

نزلہ

Alibapir

www.alibapir.com

Alibapir

Alibapir

Alibapir

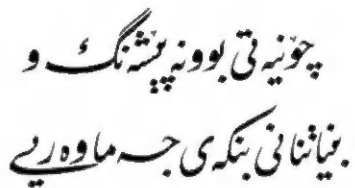
Alibapir

Alibapir

Alibapir

وزارت تعلیم و تربیت

چو نیہ تی بوونہ پیشہ نگ و
بنیائنی بنکہ ی جہ ماوہ ری

علی باپیر

فولڈ وکرو زو و لکھ بنگا

**ماڻي لھچا پڌانھوھي پارٽيزاوه ٻو
نوسينگھي تھفسير**

ناوي کٽيب: چوٽيه تي بوونه پيشهنگ و بنياتفاني بٽڪھي جهماوھري
نوسھر: عھلي باپير
بلاوگر دنھوھي نوسينگھي تھفسير / ھھولپر
خه ت: نھوزاد کوپي
بھرگ: آمين مخلص
سالي چاپ: 1428ھ - 2007ز
تيراژ: 3000 دانھ

لھ کٽيبخانھي گشتي ھھولپر ژمارھي سپاردني (951) ي سالي 2006

تھفسير
ٻو بلاوگر دنھوھي و راگھياندن
ھھولپر- شھقامي دادکا - ژپر ٽوٽيلي شيرين پلاص
ت: ۲۲۲۱۶۹۵ - ۲۲۳۰۹۰۸ - ۲۵۱۸۱۳۸
مؤنايل: ۲۲ ۵۱ ۴۶۰ ۰۷۵۰ - ۱۳۸ ۷۲ ۹۱ ۰۷۷۰
tafseeroffice@yahoo.com
tafseeroffice@maktoob.com
altafseer@hotmail.com

﴿ وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَىٰ إِلَهُكُمْ عَمَلَكُمْ وَرَبُّهُ يَخْتَارُ ۚ وَسَتُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۚ ﴾
(التوبة - 105)

[illegible]

پیشکش بی:

به هه موو ئه وانه ی به شیوه یه ك له شیوه کان له مهیدانی کاری
ئیسلامیی دا دهجووئین و مشووی کاروان و پرۆژهی ئی سلامیی
کوردستان و عیراق دهخۆن.

له ئهوه كۆمهڵه ئهوانه یه هه موو ئه وانه ی به شیوه یه ك له شیوه کان له مهیدانی کاری
ئیسلامیی دا دهجووئین و مشووی کاروان و پرۆژهی ئی سلامیی
کوردستان و عیراق دهخۆن.

AliBapir
www.alibapir.net
AliBapir

archive.org/details/@alibapir
Google Play
App Store

AliBapir
YouTube
Telegram
WhatsApp
Facebook

پیشہ کی

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله محمد وآله المهتدين بهداه

بہرِ یزان!

هیچ گومانی تیدا نیہ کہ زانیاری و شارہ زایی و بہرچاو پرونی
مہرجی یہ کہم و بناغہی ہدر کارو چالاکیہ کہ کہ بوی ستری
سہرو بہر بگری، وہ بہ پیچہوانہ شہوہ نہ زانیی و نہ شارہ زایی و
ناشیی کوشندہ ترین دہردو نہ خوشیہ و مایہی رنج و بہ خہساری و
پہ شیمانی و دہست لہ بنی ہمبانہی بہ تالہوہ دہرچونہ.

ہدر بویہ ش خوی کار بہ جی (سبحانہ و تعالیٰ) بہ ندہ چاک و
ہد لہ بزار دہ کانی خوی کہ لہ کتیب و ہیدایہ تہ کہی بہ ہرہ مہند دہ بن
بہ تہ ہلی عدقل و فیکرو تیگہ یشتن و زانیاری و ہسف کردوہ، و ہک
فہر موویہ تی:

1- ﴿كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ (البقرة 242)

2- ﴿كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ﴾ (البقرة 219)

3- ﴿وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ (البقرة 230)

4- ﴿قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ﴾ (الانعام 98)

جا به پِزان ئەم نووسینە (٦) بەردەستەن هەول و هەنگاوێکی دیکە بە نەهەیه بۆ زیاتر بەرچاو پوونکردنەوهو سەر راست کردن و شارەزاکردنی رێبوارانی رێی کاری ئیسلامیی و کاروانی دینداریی و بەرهو خوا چوون و هەولمداوه کە ئە دوو تەوهرەدا تێ شک بخە هە سەر دوو بابەتی گەورەو گرنگی کاروچالاکی ئیسلامیی ئە واقعی ئەمڕۆ کوردستان دا کە بریتین ئە: (چۆنەتی بوونە پیشەنگ) و (چۆنەتی بنیاتنانی بنکە جەماوەری) وە بۆ هەر کامێکیان جەوت (7) هۆ کارم با سکردوون کە پیم وا یە ئەم هەلومەرجەماندا گرنگترین هۆکارن، ئە گەرنا بێگومان هۆ کاری دیکەش هەن.

ئاشکراشە کە ئامانجی کۆتایی دنیایی کاروچالاکی ئیسلامیی بریتیه ئە هینا نەوهی کۆ مەلگاو کە یانیکی ئیسلامیی کە هەڵدەستی بە جی بە جی کردن و پیاده کردنی شەریعەتی خوا ئە واقعی هەمەلایەنە ی ژیان و گوزەرانی داو، ئەو ئامانجە گرنگ و ستاتیژیی یەش بە بێ هەردوو پایە گرنگ و بنەرەتی: (پیشەکی هەلپژاردە) و (بنکە جەماوەری) مەیسەر نابێ.

بۆیه بە پێویستم زانی کە ئە دوو توپی ئەم وتارەدا گرنگترین هۆکارەکانی هینانە دی هەر کام ئەو دوو پایە گرنگ و بنەرەتی یە

(1) کە ئە ئەسل دا وتاریک بوو ئە کۆریک دا ئە (2006/7/14) ئە هەولێر، دراو وە ئە لایەن کاک پیشەرەوهو هینراو تە سەر کاغەز خوا پاداشتتی بداتەوه.

سبحانك اللهم ومحمدك أشهد أن لا إله إلا أنت أ ستغفرك
وأتوب اليك.

1013

2006

ههولير

دستپیک

بهریزان |

ئەو بابەتەى بۆم ئامادە کردوون ناوونیشانە کەى بەو شیۆەیه یه:

چۆنیەتى بوونه پێشەنگ و بنیاتنانى بنکەى جەماوەریی

مەبەستیشم لەم ناوونیشانە ئەوەیە کە کارى ئیسلامى بە بى هەبوونی ئەو دوو پایە بنەرەتى یە بە ئەنجام نا گات: کۆ مەلئیکى پێشەنگ و بنکە یە کى جەماوەریی، ئاشکراشە کە ئەنجامى کۆتایی (دنیاىی) هەر کۆمەل و جم و جۆلئیکى ئیسلامى بریتى یە لە جى بە جى کردنى فەرمانى خوا کە دەفەرموئ: ﴿أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا ...﴾ (الشورى - □□)، واتە: ئەو (دین) و بەرنامە یە کە خوا ناردوویەتى بەرپای بکەن تێ ییدا پەر تەوازە مەبن، ئەو ئەرکى سەرشانى هەموو پێغمەبەران بوو (عليهم الصلاة والسلام) و ئەرکى سەرشانى شوین کەوتوانى پێغمەبەرانی شە کە ئەو دین و بەرنامە یە خوا ناردوویەتى لە ژ یانى خۆ یان و کۆمەلگا کە یا ندا بەرپای بکەن چونکە ئەو رستە یە کە خۆیتەد مەو یە کە لە رستەکانى ئەم ئایە تە موبارە کەى سورەتى (الشورى) کە دەفەرموئ: ﴿شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا

إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴿13﴾

لەم نایەتەدا خۆی پەرۆردگار باسی پێنج لە پیغم بەره پایە بەرزەکانی دەکات، کە زۆر لە زانایان بە (أولو العزم)یان ناو دەبەن بەلام بەلای بەندەوه رای راست ئەوێه کە ئەوانە پێشەنگ و سەر قافلە پیغمبەرانی (أولو العزم)ن، ئەگەر نا پیغمبەرانی (عليهم الصلاة والسلام) هەموویان خاوەن عەزم بوون، بەلام ئەو پێنجەیان بەرزتر و پایە بەرزترن ئەوانی دیکە، جا خۆی پەرۆردگار دەفەرموی ئەو دینە کە بۆم داناون ﴿مَا وَصَّى بِهِ لُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى﴾ دەفەرموی: ئەو بەرنامەیە بۆم داناون هەمان بەرنامەیە - ئە هێڵە گشتییەکانی و ئە بەندەتە سەرکییەکانیدا - هەمان دین و بەرنامەیە کە بۆ (نوح و ابراهيم و موسى و عيسى) نێردراوە واتە ئەو پێنج پیغم بەره پایە بەرزە (عليهم الصلاة والسلام) بە بەرپاکردنی یەک دین موکەلەف کراون کە ئەویش دیخی خۆی پەرۆردگارەو ئە پیغمبەری کەو بۆ پیغمبەریکی دیکەو ئە قوناغیکەو بۆ قوناغیکی دیکە تەنها ئە تەفاسیل و جوژیاتییدا گۆراوە ئەگەر نا ئە بە چێنەو بەندەتەکانیدا یەک بوو دینی خۆی پەرۆردگار یەکەو ئە دەفەرموی: ﴿إِنَّا لِلدِّينِ عِنْدَ اللَّهِ إِسْلَامٌ﴾ (آل عمران 19)

دین له لای خوا تهنیا ئیسلامه، واته (دین) ښک که له لای خوا
 رډویه تهنیا ئیسلامه، واته: (دین) ښک که خوا بډ همدو
 پیغمبرانی ناردو (عليهم الصلاة والسلام) تهنیا ئیسلامه،
 ئیسلام و به چه مک و را تا حقیقی و زمانه وانییه که ی نهک به
 مدهوومه عورفییه که ی که ئیسلام به مدهوومی عورفی بریتیه
 لهو شهریه ته ی که بډ محمد ﷺ پیغمبره ی کډتایی نیردراوه، جا
 بویه من ندم سدرباسم هه لېژارد چونکه نه نجامی و به ره ه می هدر
 کارو هجو لیک ی رډه ننی ئیسلامی نهویه که دی غی خوا بهرپا
 بکات: (أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ ...) همدو پیغمبران هاتوون که = ین
 بهرپا بکن، دین بویه هاتو ئیقامه بکړی خوی په رډه رډگار که
 باسی نوږ دهکات، ددهرموی (أَقِيمُوا الصَّلَاةَ) نوږ بهرپا بکن واته
 بهو شیوه ی که خوا فرهزی کردو بهرپای بکن، چونکه بهرپا کردن
 نهویه که بوون و وجود ښک بهو شته به خوشی که تییدا داوا کراوه و
 بهو شیوه ی که به جی بکه ی که فرمانی پی کراوه، دهگوتری (أَقَامَ
 الْبُنْيَانِ) واته: دیواره کانی راست کردنه به بینایه که ی ته واکرد،
 ئیقامه ی هدر شتیک بریتیه له جی به جی کردنی نهو شته به ته واری،
 جا خوی کار به جی ددهرموی: (أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ ...) واته: دین بهرپا
 بکن، تایا دین چون بهرپا ده بی؟! دیاره له نه نجامی ئیش بډ کردن او
 له نه نجامی کار بډ کردن و خدم لی خواردندا. جا من با سی دوو
 شاده ماری وه دوو پایه ی بنه رته ی بهرپا کردنی دینتان بډ ده کهم، دین

چۆن بەرپا دەبێ؟! بە دوو شتان یە کەم: ھەبوونی کۆ مەلئکی
پێشەنگ، کۆمەڵە خەلئیک کە رینگە بشکێنن و ببنە سەر قافلە،
ببنە رێ پێشاندر، ببنە چاوساغ بۆ دەورووبەر کۆ مەلئگایان. دووهم:
ھەبوونی بنکە یەکی جەماوەریی، چونکە دەبێ وێرای ئەوێ خەلئیک
دەبن رینگە دەشکێنن و دەبنە پێشەنگ سەر قافلە، دەبنە چاوساغ و
خەلئیک فێری دینداریی دەکەن، خەلئیک فێری خواپەرستی دەکەن، بە
زمانی کردارو حال پێش زمانی وتارو مەقال، بە جۆرێک ھەر کەسێک
تەماشایان بکات و لێیان ورد بێتەو، دینداریی و مسوڵمانەتی و
بەندایەتی بۆ خوا دەبینێ لە ھەڵا سوکەتیاندا، ھەلەسووک ھوتی
تاکیی یان خێزانی یان کۆمەڵایەتی یان، ئینجا وێرای ئەو دەبێ
بنکە یەکی جەماوەرییش ھەبێ کە بە تەئکید بێ کە ی جەماوەریی
یاخود رایەکی گشتیش، خەلئیک لە گەڵ دابوونیکیش و ئەو کە ئەو
کۆمەڵە بتوانێ تەوژمێک دروست بکات، ئەویش ھەر بەر ھەمی
کارو چالاکی و کردو کۆششی ئەو کۆمەڵە یە کە دەبنە پێشەنگ، جا
من باسی ئەو دەکەم کە کۆمەلئیکی ئێسلامیی چۆن دەبن بە
پێشەنگ، ئەو ھۆکارانە چێن کە دەبێ لە خۆیانیا دا بیان ھێنە
دی بۆ ئەوێ ببن بە پێشەنگ، ببن بە سەر قافلە. ئەو لە لایەک، وە
پاشان ئەو ھۆکارانەش چێن کە دەتوانن بە ھۆیا ئەو بێ کە ی
جەماوەریی دروست بکەن، بنکە ی جەماوەریی بنیات بنێن؟! چونکە
ئێمە ئەگەر تەماشای سیرەو ژيانی پیغمبەر بکەین (صەلات و

سهلامی خوی لهسەر بڼ) (دیاره ئهوهی گوتم شتیکی واقعی و
عهقلی یهو هەر شتیك واقعی و عهقلی بوو ئه گهر به لا گهه
شهر عیشی لهسەر نه هیڤیهوه زیانی نیه، چونکه هەر شتیك که
واقعی بوو له واقعیهدا هه بوو، وه عهقل پیویستی کرد. پیویستی به
به لگهی شهرعی ناکات، بو نمونه: ئه گهر بلین: دهبی ئینسان به چاو
ببینی، به گوئ ببی سستی، ئهو شتیکی عهقلی واقعی یهو
پیویستی به به لگهی شهرعی ناکات، به لام و پرای ئه وهش ئیه
ئه گهر ته ماشای سپرهو ژیا نی پیغمه هه به کهین (عليه الصلاة
والسلام) چی دهیین؟!

سەرەتا هەولێ داوێ پێشەنگیک، کۆمەڵیک که دهبه پێشەنگ و سەر قافلە پەرورده بکات و بخەملینێ و ئاماده بکات، پاشان خەمی خواردوهو مشوری خواردوه له پهیدا کردنی بنکهیه کی جهمارهیی، پیغمبەر ﷺ سیژده سالان که له مەد که خهریکی کاری ئیسلامی بوو ئاماخی ئەوه بوو که کۆمەڵیک پهیدا بکات به نه پێشەنگ، پاشان له سالی (10-11) دهیم و یازدهیه ههوه دوای ئەوی له مەکه گه‌یشته بن بهست و زانی که کۆمه‌لگای مه‌که، خەلکی مه‌که به که‌لکی ئەوه نایهن کیان و قه‌واره‌یه‌کی ئیسلامی یان له نیودا جار بدری و رابگه‌ینه‌دری وه ئاماده‌یی ئەوه‌یان نه که ده‌ولەت و کیانیکی ئیسلامی له‌ویدا فەرَاهەم بی‌ت و بره‌خ سی، پیغمبەر (عليه الصلاة والسلام) که‌وته بیرى ئەوه که له شوینیکی

دیکه بنکه‌ی جه‌ماوهریی بۆ خۆی دروست بکا، ئەو بوو که سەرەنجام دواى هەول و تێکۆشانیکى زۆرى ڕێى له یەثریبى یەکان کەوت، وه نوێنەرانی (ئەوس وخەزەرەج) به سێ قۆناغان زەمینەى دروستکردنى بنکه‌ی جه‌ماوهریی یان له (یشرب) بۆ ره‌خساند، قۆناغى یەکه‌م که له سائى یازده‌مى کۆچى دابوو ته‌نیا وه‌کو یه‌کتر ناسین و به یه‌کتر ناشنا بوون بوو له‌گه‌ڵ شه‌ش که‌س له تیره‌ی (خەزەرەج). له قۆناغى دووهم دا ئەوه‌بوو که له سائى دوازه‌یهم دا په‌یمانى یه‌که‌مى عه‌قه‌به به‌سترا، وه قۆناغى سییه‌م له سائى سی‌زده‌یهم دا بوو که په‌یمانى دووه‌مى عه‌قه‌به به‌سترا وه بنکه‌ی جه‌ماوهریی بۆ پیغه‌مبەر (عليه الصلاة والسلام) له یه‌ثریب □ که دواى ناوى گۆر‌دار بۆ مه‌دینه □ په‌یدا بوو به به‌لگه‌ی ئەوه که (ابن هشام) له سپه‌که‌ی خۆیدا وه باقى میژوونوسان له‌و باره‌وه گوتویانه: (لم يبق دار من دور الأنصار الا وَ دَخَلَهُ الْإِسْلَام) واته: هیچ گه‌ره‌کێک له هى ئەنصارى یەکان واته له خه‌لکى یه‌ثریب □ نه‌ما مه‌گه‌ر ئیسلامى چوه‌ نێو ئه‌سلامى تیدا بلاو بۆوه، که‌واته له‌وى بنکه‌ی جه‌ماوهریی دروست بوو جا پیغه‌مبەر (عليه الصلاة والسلام) ئەو پیشه‌نگه ئیسلامى یه‌ی که له مه‌که‌که په‌روه‌رده‌ی کردبوون له‌گه‌ڵ ئەو بنکه جه‌ماوهرییه‌ی که له (یه‌ثریب) ره‌خسابوو و خه‌ملی بوو له یه‌ک دان و پێ بکه‌وه‌ی ناوی‌ته‌ کردن، دواى ئەوه‌ی که مۆله‌تى دا هاوه‌لانى به‌ریزی کۆ چیان کردو پاشان بۆ خوشى به دواياندا کۆچى کرد، وه سەرەنجام ئەو پیشه‌نگ و

بنكه جه ماوه ريبه بوونه كۆمه لگايه كى ئىسلامىي و له هه ناوى ئه و
 كۆمه لگا ئىسلامىيه ش كيان و ده و له تىكى ئىسلامى له داىك بوو،
 دياره هه ر كاتىكى دىكه ش وه له هه ر شوينىكى دىكه ش دا برايانى
 خوشه ويستم! بويستى كارى ئىسلامى به ئه نجام به گات، دياره
 ئه نجامى كۆتايى وه كو به ره هه مى دونيايى ئه گه ر نا كارى ئىن سانى
 مسو لمان هه ميشه هه ر به ئه نجام گه يشتويه مادام بۆ خوا كارى
 كر دى ئه گه ر يه ك هه نكاوى نابى به ره و خوا به پى ئه وه نيه ته ي
 خۆى خواى په ره ر دگار كار ه كه ي به ئه نجام گه ياندوه و ته جرو پا داشتى
 ده داته وه، وه ك خواى (عزوجل) فه رمويه تى ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ
 الْمُحْسِنِينَ﴾ (الوره - 120) به لام وه كو ئه نجامى دونه يايى - كارى
 ئىسلامىي پىويستى به دوو پا يه هه يه، يه كه م: كۆ مه لىكى
 پيشه نك - دووه م: بنكه يه كى جه ماوه ريبه .

پاڤير/ئالېباپير

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

پاڤير/ئالېباپير

AliBapir

تهوه ره ی یه کهم :

چۆنیه تی بوونه پیشهنگ

لایه نیککی ئیسلامیی له کوردستان و عیراق، له ههر شوینیککی
دیکه دا، چۆن ده توانی بیته پیشهنگ؟!
دیاره کۆ مه ئیک هۆ کار هه ن به لام من جهوتیانم ئی
هه لێژاردوون:

1- هه زمکردنی ئیمان و عه قیده ی راست و دروست:

یه که مین هۆ کاری په یدا بوون و په روه رده بوونی کۆ مه ئیککی
پیشهنگ و سهر قافله، بهر له هه موو شتیک بریتیه له (هه زم
کردنی ئیمان و عه قیده ی راست و دروست)، که ئه ویش له
جیهانی بینی و تیروانی نیککی راست و دروست په یدا ده بی، ئه گهر
ته ماشای سیره ی پیغه مبهری خوا ﷺ وه ئه و قورئانه بکهین. که
پیغه مبهری خوا (علیه الصلاة والسلام) و هاوه لانی بهر یزی ئه و
پیشهنگه ی که له مه ککه په روه رده ی کردن و تی گه یاندن و
پیی گه یاندن، ته ماشا ده کهین هه مووی له دهوری سی تهوه ره
ده سوو ریت:

تهوهری یه کهم: له خه لک گه یاندنی ئه وه که خوا (جلّ شأنه) تاکه
 له به دیهینه رایه تیدا، له پهروهر دگاریتیدا، له خاوهن داریتیدا،
 له مشوور خوړیتیدا، له په رستراویتیدا، له ناوه کانی و له
 سیفاته کانی دا، واته: خوا به یه کگرتن (التوحید). جا = یاره
 ئه وه کاتیڅ وه کو حالته تی فیکریی وهرده گیرئ شتیڅه، به لّام
 وهختیڅ وه کو حالته تی دهر وونی وهرده گیرئ و ههزم ده کړئ و
 ئیستیعیاب ده کړئ و ته فاعولی له گه ل دا ده کړئ شتیڅی
 دیکه یه، چونکه زوړ کهس ده زانی خوا یه که (جلّ شأنه) زوړ
 کهس ده زانی، بیجگه له خوا هیچ به دیهینه رو هیچ پهروهر دگارو
 هیچ خاوهنی دیکه بؤ بوونه وهر و کائینات نه یه، به لّام ته گهر
 ته ماشای ژيانی بکه ی وای تیدا نایینی، بویه ده بی ئه و زاینه
 بی به توانین و حالّی بوونه که بی به حالّ و له می شکه وه
 بیته نیو دلّ و دهر وون، پیغمه بهر (عليه الصلاة والسلام)
 گرنگی و گه وره یی کاره که ی له وه دا بووه که وه کو فدیله سووفیک
 نه چوه ته نیا خه لک له راستی یه کان تی بگه یه نی، نه چوه
 ته نها خوا به خه لک بناسینی به لکو هاته له سهر ئه وه ش
 پهروهر ده یان بکات و پییان بگه یه نی، ئه شه که ی پیغمه بهر
 (عليه الصلاة والسلام) ته نیا تی گه یا ندن نه بووه به لکو
 پی گه یاندنیش بووه، جا ئیمان و عهقه یه ده ی راست و درو بست

یه که م هۆکارو یه که م ههنگاوی پێ گه ی شتن و درو سستبوونی
پیشه نگی که که بتوانن کۆمه لگای خۆیان بگۆرن به و شیوه یه
بیگۆرن و به و ئاراسته یه دا بیگۆرن که شه ریه تی خوا ده یه وی و
خوا پێی خۆشه رووی پێ له قیبه ی خوا بکه ن رووی پێ له
ره زامه ندی خوا بکه ن، به ئێ یه که مین ههنگاوی دروست بوونی
پیشه نگی که له بواری کاری ئیسلامی دا بریتیه له وه رگرتن
و هه زمکردنی ئیمان و عه قیده ی راست و دروست ته و ئیمان و
عه قیده یه که خوا به یه کگرتن (التوحید) وه کاکا له و
جه وه ره که یه تی.

ته وه ری دووه م: که بریتیه له بروا بوون به پیغه مبه را یه تی
(النبوّه) چونکه ئینسان ناتوانی له م ژیا نه دونیا یه دا
ژیانیکی راست و دروست به ریتیه سه ره و ژیا نی خۆی رێک
بخات به بی روشنایی وه حی و هیدایه تی خۆی په روه رده گار و
به بی ده ست گرتنی خۆی به خ شه ر. به ئێ بروا بوون به
پیغه مبه را یه تی، واته: بروا بوون به وه حی خوا (عزّو جل) وه
بروا بوون به وه که به بی په یام و به رنامه ی خوا ئینسان ناتوانی
ژیانیکی هه بی، که جیگه ی ره زامه ندیی خوا بی.

ته وه ری سه ی یه م: که بریتیه له ئی هان به رۆژی دوا یی، به
لیپرسینه وه، به سزاو پاداشت، به به هه شت و دۆزه خ.

به لئی بهر پزان

بهردی بناغدی کاری ئی سلامیی بریت یه له ر سقاندن و چهساندنی ئیمان و عهقیده ئی سلامیی له عهقل و لای کهسانیککی هه لپژارده دا. شایانی باسیشه که ههر سیك پیا یه: خوا به یه کگرتن و پیغه مبهرا یه تی و روژی دوا یی، پیا یه و پیکهینه ره کانی دیکه ئیمان و عهقیده ش ده گرنه نیوخویان .

2- عیبادت و تهقوا و تهزکیه :

هوکاری دووهم بو خهملین و پهیدا بوونی کۆمه لئیککی پی شهنگ بریتیه له: (عیبادت و تهقوا و تهزکیه)، دیاره ئهم سی یه ش ههر سیکیان پیکه وه په یه وستن جا عیبادت راسته وخو په یه ندی به ئیمان وه هه یه وه ههر که سیك به راستی ئیمانی به خوا بیت بو خوا عابید ده بی، که سیکیش بو خوا عابید بوو پارێز کار (متهقی) ده بی، که سیکیش ته هلی تهقوا بوو نه فسی پاک و چاک (مزکاة) ده بی. ئهم سی یانه هه موویان تیک هه لکیشن.

هاوه لانی بهر پزی پیغه مبهرا (عليه الصلاة والسلام) خوا لایان رازی بی که ئیمه هه میشه ده بی ئه وان بکه یه نه سه رمه شق وه نمونه به وان بیتینه وه چونکه خوی په روه ر دگار له قورئان ییدا به هه یه که سی نه فهرمووه لایان رازیم وه ئه وانیش له خۆم رازی ده که م له دوا پیغه مبهرا (عليهم الصلاة والسلام) ج گه له

هاوه‌لانی به‌ریزی پیښم بهر (علیه‌الصلوة‌والسلام) وهك
 فهرموویه‌تی: ﴿وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ
 وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ﴾ (التوبة 100)
 دیاره‌هاوه‌لانی هه‌ر له کام پیښم بهرانی دیکه‌ش هه‌روا بوون،
 که‌واته: دیاره‌شیوه‌ی دینداری کردن و مسوولمانه‌تی کردن و
 به‌ندایه‌تی بو‌خوا کردنی ته‌و هاوه‌له به‌ریزانه‌لای خوا په‌سند
 بووه‌و جینگای ره‌زامه‌ندی بووه، جا‌تایا ته‌وا نه‌ چون بوون؟ دوا‌ی
 ته‌وی که‌ تیمان و عه‌قیده‌له‌ دل و ده‌رونیاندا دامه‌زراوه، پی‌شی
 می‌شکیانی پی‌رۆشن بو‌ته‌وه‌و دوا‌یی دل‌یانی پی‌تاوه‌دان بو‌ته‌وه،
 ته‌ماشا ده‌که‌یین دوا‌ی ته‌وه‌یه‌که‌ سه‌رده‌ست بیان کرده‌ به
 به‌ندایه‌تی کردن بو‌خوا به‌ هه‌موو شیوه‌کانی به‌ندایه‌تی پله‌پله‌،
 چونکه‌ ته‌و کاته‌ پیښم بهر (علیه‌الصلوة‌والسلام) پله‌پله‌و
 هی‌دی هی‌دی ته‌رکه‌کانی شه‌ریعه‌تی بو‌دابه‌زیون به‌لام ئیستا وهك
 ته‌و کاتی نیه‌و ئیمه‌ به‌ هه‌موو ته‌وی پیښم بهر (علیه‌الصلوة‌والسلام)
 له‌ خواوه‌ بۆ هاتوه‌ به‌ پی‌ی توانامان موکه‌لله‌فین ته‌گه‌ر
 نا ته‌وان وهك عیبادت له‌ سه‌رده‌تاوه‌ به‌یانیان دوو رکات و ئیواران
 دوو رکات نو‌یژیان له‌سه‌ر پی‌ویست بووه، وه‌ مان گئی سی‌رۆژوو،
 دیاره‌حه‌ج و زه‌کات و ته‌وانه‌یان له‌سه‌ر پی‌ویست نه‌بووه، به‌لام مال
 به‌خشین یان به‌گشتی له‌سه‌ر پی‌ویست بووه، به‌بی‌دیاری کردنی
 ته‌ندازه‌و شیوه‌و ته‌وانه‌ مه‌به‌ستم ته‌وه‌یه‌که‌ به‌ندایه‌تی کردن بو‌

خوا چ به به دهن چ به صالّ چ له رووی مه ع نهویی چ له رووی
 ماددیی و جهستیی به واتای فراوانی عی عبادت، به لام به
 مه فهورمه باوه که ی چونکه چه مک و واتای راسته قینه ی عیبادت
 هه موو جموژولّ و چالاکیه کانی ئینسان ده گریته وه، جا نیمه لیته دا
 ئه و چه مکه باوه ی عیباده تمان مه به سته، واته ئه و جوړه
 خوا په رستی یانه ی که ئینسان وه که په یوه ندی نیوان خوی و خوا
 (عزوجل) ته نجامیان ده دات و به ندایه تی خوړیان بو خوا ته ییدا
 به رجه سته ده کات، چونکه ئینسان به نده (عبد) یه و، خوی
 په روهرد گاریش په رستراو (اله)، جا له عیباده ته وه پاریز کاریی
 (تقوی) په یدا ده بی، خوی په روهرد گار ده فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ
 اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾
 (البقرة-21) ته ی خه لکینه! به ندایه تی بو ئه و خوا یه تان بکن که
 ئیوه ی دروست کردوه وه ته وانی پیش ئیوه ش بو ته وه ی ته قو اتان
 په یدا بی، که واته: له ته نجامی عیبادت دا ته قوا په یدا ده بی، وه
 له ته نجامی ته قواش دا ته زکیه په یدا ده بی، چونکه خوی به رز و
 مه زن فرمویه تی: ﴿وَكُفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا (7) فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا
 وَتَقْوَاهَا (8) قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا (9) وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا
 (10)﴾ (الشمس) واته: سه رفراز بووه ئه و که سه ی ته و ته قوایه ی
 که خوا له ده روونی دا دایناوه گه شه ی پی ده دات و فراژووی ده کات
 و سه رنجام نه فسی خوی په روهرده ده کات و زیادی ده کات وه

بەدبەخت و پەشیمان و زیانبەر ئەر کەسەى كە دەروونی خۆى دەشارىتتەو وە بن چلک و كەمرەى گوناھانى دەخات، وا تە لا یدەنى خراپەكارىی (فجور)ەكەى گە شە پى دەدات و لا یدەنى تەقوا و چاكەكارىی دەشارىتتەو، كەواتە: را سستە لە ئەنجامى تەقوا و تەزكیە پەیدا دەبى و ئەر سىيانە ھەمويان تەيك ھەلكىە شن و ئەگەر ئىنسان ئىمانى ھەبوو عىبادەتى دەبى ئەگەر عىبادەتى بوو تەقواى دەبى، ئەگەر تەقواش ھەبوو نەفس تەزكیە دەبى، ئىن چا ئايا (تەزكیە) بوون يانى چى؟ يانى: نەفست پاك و چاك دەبى، پاك دەبىتتەو ئەر شتانەى كە خوا پى ناخۆ شن و ئىيان بىژار دەكرى و ئە بىژىنگ دەدرى پالفتە دەبى، وە دەش رازىندرىتتەو بەو سىفەت و خەسلەتەى كە خوا پى خۆشن، بەلئى (تەزكیە) يانى: پاك بوون و چاك بوون، پاك بى و خۆت دوور بگرى ئەوێ كە خوا پى ناخۆشە، خۆش بى رازىنیتتەو خۆش چاك بەكەى بەو شىوێ كە خواى كار بەجى پى خۆشە.

3- ئاكارى بەرز و رەوشتى جوان:

سىيەم ئە ھۆكارەكانى بوونە پىشەنگ برىتتە ئە ئاكارى بەرزو رەوشتى جوان، ئاكارى بەرزو رەوشتى جوان كە پەيوەندى بە نىوان خۆمان و خەلكەو ھەيە، ديارە ئەویش ديسان بەرھەمى ئىمان و عىبادەتەو كەسەىك بە راستى ئىمانى ھەبى و عابىد بى بۆ خوا بە

تەئكىد رەۋشەتتىشى بەرزو جوان دەبى، بۇ يە پىغەمبەر (ع.ي.ه) (الصلاة والسلام) دەفەرمۇي: ((أثْقَلُ مَا فِي مِيزَانِ الْعَبْدِ الْمُؤْمِنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حُسْنُ الْخُلُقِ)) رواه الترمذي وأحمد

ۋاتە: قورستىن شت ئە تەرازوۋى بەندەى بىرۋاداردا ئە رۆژى دۋايى دا رەۋشەتتى بەرزو جوانە، بۇچى؟! چۈنكە ئە راستىدا برايانى خۇشەۋىستىم خوو رەۋشەتتى بەرزو جوان بە مەفھۇمى فراۋانى خوو رەۋشەت مېۋە بەرھەمى ئيمان و عىبادەت و تەقۋا تەزكىدەى ئە نەجامى ھەمۋى دا ئىنجا ئىنسان خوو رەۋشەتتى بەرزو جوان دەبى، خۋاى زانار تۋانا كە مەدھى پىغەمبەرى خاتمە ﷺ دەكات دەفەرمۇي: ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ (القلم 4) ۋاتە: بىگومان تۇ ئەسەر رەۋشەتتىكى بەرزو مەزنى، ۋە ئەۋەش دەكاتە بەلگە ئە سەر ئەۋەى كە (حمد) پىغەمبەرى خۋا يە (ع.ي.ه) (الصلاة والسلام) چۈنكە پىشى تۆمەتى كافرەكان پاس دە كاۋ دە فەرمۇي: ﴿وَالْقَلَمَ وَمَا يَسْطُرُونَ (1) مَا أَنْتَ بِنِعْمَةٍ رَبِّكَ بِمَجْثُونٍ (2) وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ (3) وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ (4)﴾ (القلم) ۋاتە: نوون سۋىند بە قەلەم و بەۋەى دەينوسن، تۇ سۋىند بە نىعمەتى خۋا (يان ئەتۇ بە ھۆى نىعمەتى خۋاۋە كە پىغەمبەرايدەتى ۋە ھى يە) تۇ شىت نى (ۋەك كافرەكان تۆمەتت بۇ ھەلەدەبەستىن) ۋە تۇ پاداشتىكى نەبراۋەت ھەيە، دۋايى ۋەك بەلگە ھىنا ئەۋە ئە سەر ئەۋە كە (حمد) شىت نىيە پىغەمبەرى خۋا يە دە فەرمۇي:

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ وه به راستی تو رهو شتیکی بهرزو
 مهزنت ههید، جا ئایا که ی ئینسان دهتوانی رهو شتیکی بهرزو
 مهزنی ههبی؟! دیاره کاتیکی که ئی هانیکی مهده کهمی ههبی و
 عیبادهتیکی ساغ و بی خلتی ههبی و تهقوایه کی با شی ههبی و
 نهفسی تهزکیه بووبی، نهوجار رهوشتی بهرزو جوان دهبی، جا نهوه
 زۆر شتی لئی وهردهگیری، ئیمه جاری وا ههیده تاقهتمان به خو مان
 ناشکی بۆ وینه بهسهر زمانی خۆماندا زāl نابین که وهعهده خیلاف
 نهکهین، درۆی پی نهکهین، دوو زمانی پی نهکهین. غهیهتی پی
 نهکهین، یان بهسهر دلی خۆماندا زāl نابین که گو مانی خراب و
 (سوء الظن)ی تیدا نهبی، ههسهدی تیدا نهبی، بوغزو کی نهی
 بهرامهر به مسوولمانان تیدا نهبی، خۆبهزنگیری تیدا نهبی، یان
 بهسهر چاوی خۆماندا زāl نابین که روانینی ههپامی پی نهکهین،
 یا بهسهر گویدا که بۆ غهیهت و قسهی خراب پای نهدهیرین، وه
 ههروهها. جا بۆ نهوانه ههموویان دهبی بگهپرینهوه تاگو له خو
 چاککردنه کهماندا تووشی فهشهله نهیین □ دهبی بگهپریه نهوه بۆ
 پیشی، وهختیک بهسهر چاوتدا، بهسهر دلتدا، به سهر زماندا.
 بهسهر زهیندا، به سهر گویدا. به سهر نهندا مه ئا شکراو
 پهنهانه کانتدا، زāl دهبی، که خاوهنی نهو شتانهی پید شهوه بی،
 نهگهر تهقوات ههبی تهزکیهت ده بی، وه ههر کات نهفست
 تهزکیه بوو رهوشتت بهرزو جوان دهبی، کاتیکیش تهقوات ده بی
 عیبادهت ههبی، وه کاتیکیش عیبادهت ده بی که ئی هان و

عه قیدهیه کی باشت هه بی و له ویوه ده بی ده ست پی بکه ی، بۆ یه زۆر شتیکی هه له یه ئیمه چاره روانی یه کمان له خۆمان هه بی- بۆ نمونه له رووی عیبادتهوه ئازا یین- یه بی له وه ی که ئی هان و عه قیدهیه کی باشمان هه بی، جاری وایه ئینسان هه رچه ند ده کا خۆی پی رانی له سهر شه ونوێژ یان له سهر رۆژووی سوننه ت یان له سهر قورئان خویندن، یان له سهر هه ندیک زیکرو ویرد ته مه به ئی ده کات و به ده نی بۆی هه ئناسووی، جا له و کاته دا ده بی چا و به ئیمانیه کی دا بگێرێته وه، ته گهر له عیباده ت سست بووی بزان هه خه له له ئیمان ته دا هه یه، وه ته گهر ته قوا و ته زکیده ت وه پێویست نه بوو بزان هه خه له له عیباده ته دا هه یه، هه ر کات ره وشتت وه پێویست نه بوو، دیاره خه له له و شتانه ی پی شه وه دایه و ده بی له پێشه وه به چاکی بیهینی جا ته گهر بناغه کت ته و او بوو دیواره که شت ده گونجی که ریک و راست ده ربچی.

4- زانیاری و شارهزایی هه بوون به ئیسلام و ئه و واقیعه ی که تییدا ده ژین:

هۆکارێکی دی که ی چاره م: که ئی هه و له یه ده کات بیه خه پێشه نگ و بینه سه رقافله بۆ خه لک ته وه یه که (زان یاری و شارهزایی) مان هه بی، دیاره ده گونجی زانیاری و شارهزایی پێش ته وانی دیکه ش بکه وی به لام به هه رحا لێره دا ئاوامان دا نه وه، وه مه به ستم له زانیاری و شارهزایی دوو شته، یه که م: له دینی خوادا

زانبارى مان هه بى، دووهم: ئهو واقيعه دا كه تيبدا دهژين شارهزايى مان هه بى، چونكه خوى پهروهردگار به دوو سيفهت خوى مه دح ده كات، كه دياره له يه ك جيان، ده فهرموى: ﴿إِنَّ إِلَهَ عَالَمٍ خَيْرٌ﴾ (لقمان 34)، ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا﴾ (آلہ عیاء 35)، علیم: واته زانايه به شته كان، خبر: واته شارهزايه به شه خصه كان، چونكه، (خبرة) بریتیه له شارهزايى به كه سه كان (أشخاص) به لام (علم) بریتیه له زانبارى دهر باره ی شته كان (الأشیاء)، تيمه پيوسته دهر باره ی ئيسلام زانا بين، چونكه كاتيك ده توانين بيينه پيشهنگ بو خه لك، كه ئهو دى خه ی خه لكى بو بانگ ده كه ين لى شارهزا بين، وه كاتيكيش ده توانين ئهو كومه لگاو ده ورو بهرده كارى راست و دروست بكه ين، كه پى تاشنا بين پى شارهزا بين، زورجار برايانى خوشه ويستم ته ماشاى ده كه ی مسولمانيك زانبارى هديه دهر باره ی ئيسلام، ئايه تى له بهرن و فهرمايشتى پيغمبهري ﷺ له بهرن، به لام شارهزا نيه به واقيعه ی كه تيبدا ده ژى، بويه ده بينين ئيشه كه ی نارپك ده رده چى، به لكو جارى وا هديه قسه يه ك ده كات و ئيشيك ده كات زهره رى له قازانجى زياتره، له بهر ئه وه نا كه له ئه سلام دا زانبارى نيه، به لكو له بهر ئه وه كه دهر باره ی ئهو واقيعه كه تيبدا ده ژى شارهزا نيه وه (خبرة) ی نيه!

5- هه‌بوونی نه‌خشه بۆ ئیش و کار

هۆکاری پێنجهم: ئەوەیە کە ئیمە (دەبێ هەمیشە نەخ شەمان هەبێ بۆ ئیش و کارمان) چونکە ئەگەر بمانه‌وێت ئە واقیعەک دا کار بکەین و ئامانجێک به‌یئینه دی بە تەئکید بەبێ نه‌خشە بۆمان ناکرێت، وە ئەگەر تەماشای ژيانى پێغمەبەر ﷺ بکەین ئایا بە بێ نه‌خشە کارى کردووە؟! بە تەئکید نەخێر، تەماشای دەکەین ئەو کاتە کە خەریکی هەول‌دان بوو بۆ ئەوەی کە شارى مەد کە جێ به‌یلى و پێگەیه‌کی دیکە بۆ کارى خۆی دروست بکات و بنکەیه‌کی جەماوەریی بۆ بانگەوازه‌کەى خۆی دروست بکات، ئەگەر سەرۆک و عەشیره‌تەکان دا کە قسەى کردووە چۆنى قسە کردووە؟! فەرموویه‌تى: ((مَنْ يُؤْنِسِي مَنْ يَنْصُرْنِي حَتَّى أُبْلَغَ عَنْ رَبِّي)) کى پەنام دەدات کى پشتم دەگرێ تاكو دینی خوا رابگەیه‌نم؟! جا جارى وا هەبوو یەکیک ئەو سەرۆک عەشیره‌تانه کە پێغمەبەر (علیه الصلاة والسلام) داواى لى‌کردوون پەناى بدەن و هاوکاری بکەن و پشتمی بگرن پى‌یان گوتووە: باشە بانگەواز بۆچی دەکەى؟! جا کە تى‌گەیان‌دوون جارى وا بوو هەر ئە ئەوە‌ئەو رێک نە کەوتوون، جار واش بوو گوتووینانە، وە‌ئلا شتە‌کانت زۆر باشن بە‌لام وەرە جا سەوداوە مامە‌ئەى تێدا بکەین: ئایا ئە داواى خۆت ئەو کار بە دەست کێو دەبێت وەرە ئەگەر بۆمان مۆر دەکەى و دەسەلمێنى کە

له دواى تۆ دهستلآت بۆ ئيمه بى، بۆ عهشيرهتى ئيمه بى ئهوه
 باشه ئامادهين، بهلام پيغه مبهري ﷺ فهرموويهتى نهخير ناتوانم ئهوه
 به ئينهتان پى بدهم، چونكه ئهوه عايدي خوايه و به دهست من نيه
 كه بتاندهمى يان نهتاندهمى، بۆچى واى فهرمووه؟! چونكه به
 نهخشه كارى كردوهو دوورين بووهو له گهه خۆى و له گهه خواو
 له گهه خههك دا راست بووهو ناگونجى ئيستا شتيك به خههكى
 بلى سبهينى شتيكى ديكه يان پى بلى، ناگونجى ئيستا بلى
 باشه زۆر چاكه له دواى خۆم ئيوه سه پرهرشتى ئهوه كارا بكن ههر
 بۆ ئهوى مه دارى ئيستات ساز بكه و دهر بهست نه بى به يانى چى
 روو ده دات!

بۆيه پيغه مبهري خوا ﷺ ههر له سه ره تاوه فهرموويهتى: ئهوه
 هى من نيه ههتا بيدم به ئيوه به لكو هى خوايه، هى خوايه بهو
 مانايدى كه به پى شه رعى خوا دوايى بهر پرس و سه پرهر شتى
 ئهوه كارا ديارى ده كریت و مسوئلمانان به راويژى نيو خۆيان كه
 شه رعى خوا فهرمانى پيكر دوه ئهوه ئهرك و بهر پرسياريتى يه به
 كهسى شايستهى خۆى ده سپيرن!

كهواته پيغه مبهري (عليه الصلاة والسلام) ههر له سه ره تاوه به
 بهر چاو روونى و به نهخشهوه كارى كردوهو له سه ر پلان و نهخشه
 كارى كردوهو ئهوه نه بووه كه ههر له خۆوه مل ليتى چا ئه ههش
 ده بى واين چونكه ئهم ژيانه دنيايى يه جيگاي تيدا بهر ئيوه چوونى

هۆیه کان (أسباب)ه و هیچ ئامانجێك به بێ هۆ کار و وه سیلهی تایبهتی خۆی نایه ته دی! ئه وه تا خوای کار به جێ (تبارك وتعالی) که باسی به سه رهاتتی (ذو القرنین) ده کات که یه کی که له وه عه بدا نهی که خوای پهروهردگار له مه قامی مه دح و په سه ندی ده برێ خدای باسی ده کات ده فه رموی ﴿إِنَّا مَكْنَأُ لَهُ فِي الْأَرْضِ وَآفِتْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَّأ﴾ (الکھف 84) واته: ئیمه پیی ئه ومان چه سپاند بوو له زه ویدا و ده سه لات مان پیی دابوو، چۆن؟! ﴿وَآفِتْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَّأ﴾ (الکھف 84) بۆ هه رشتێك بۆ هینانه دی هه ر ئامانجێك ئیمه هۆکارمان بۆ ره خساندبوون له ریی سروشتی و ئاسایی یه وه بۆ شته کان ده چوو، به گویره ی یاساکان (سنن)ی خوا (عزوجل) به ره و ئامانجه کان هه نگاوی ده نا.

که واته: ئیمه ش له به واری کار و چالاکی ئه سلامیمان و هه ر کاریکی دیکه ش دا، ده بی وابین و هه موو شتی کمان به نه خشه بی، که به راستی زۆر جاران کاری ئیسلامیی ئه و لایه نه ی نا ته و اوو کرچ و کاله و ته گه ر سه رنج به ده یین به زۆری هه روا بووه به تای به تی له سالانی رابردودا چ له کوردستان و عێراق له شوینه کانی دیکه ش دا کاری ئیسلامیی به زۆری کار دانه وه بووه، ئیمه هه ر له شوینی خۆمان بووین تا خه لکی شتیکی کردوه، ئه و کاته ئیمه ش له کار دانه ودا شتیکی دیکه مان کردوه! که بیگومان ئه وه غه له ته و کاری ئیسلامی ده بی (کار) بێ نه ک (کار دانه وه) تۆی ئه سلامیی

دهبى نه خشەى خۆتت هەبى، بەرنامەى خۆتت هەبى، ئا مانجى
خۆتت هەبى، وه دەبى بەو نهخ شەيەى خۆتتاو به پىي ئەو
بەرنامەى خۆتت بەرەو ئەو ئامانجا نەى خۆتت حەرە كەت ب كەى
بجولئى، نەك خەلك بتجوولئى و كارەكانت و جم و جول و چالاكى
يەكانت برىتى بن ئە كاردانەو بە كارى خەلكى دىكە!

6- كارو بار بەرپۆهبردن به پىي هەردوو بەنەماى:
راوئىپكردن و گوئگرتن و بهقسەكردن :

هۆكارى شەشەم: بۆ ئەوەى كە لاىەنىك عى ئى سلامى
بىتە پىشەنگ و سەرقافلە، بىتە رى كە شكىن ئەوە يە، كە
(كاروبارىان ئەسەر هەردوو ك پا يەى راوئىپكردن (المشارە) و
گوئگرتن و به قسەكردن (السمع والطاعة) بنىات ب غىن) راوئى
پرس و را پىكردنى قىيادە بە قاعىدەو، گوئ بۆ گرتن و
فەرمانبەرى بۆ كردنى قاعىدە بۆ قىيادە، چونكە خۆى كار بەجى
كاروبار هەلسوراندنى مسوئلمانانى بە گشتى بەوە وه سەف
كردووە كە بە راوئى: ﴿وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ﴾ (الشورى 38)،
هەروەها فەرمانىشى بە پىغەمبەرى خوا ﷺ كردووە، كە
راوئى بە هاوئەلانى خوا لىيان رازى بى، بكات: ﴿وَشَاوِرْهُمْ
فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
الْمُتَوَكِّلِينَ﴾ (آل عمران 159) ديارە پىغەمبەرى خوا ﷺ ئەم

فەرمانه‌ی وهك هەر فەرمانیکی دیکه‌ی خوا (عزوجل) به چاکترین شیوه جی‌به‌جی کردوه، وهك یه‌کیك له هاوه‌لان، لهو بارهوه گوتویه‌تی (ما کان أحد أكثر مشورة بأصحابه من رسول الله ﷺ) (رواه البخاري) واته: هیچ‌کس هینده‌ی پیغمبه‌ری خوا ﷺ راو پیژی به هاوه‌لانی نه‌کردوه.

دیاره ته‌گهر له‌سەر پیغمبه‌ری خواش ﷺ پیویست بی راویژ به هاوه‌لانی بکات بۆ کاروباریان. له‌سەر غه‌یری وی پیوی سست تهره غه‌یری وی زیاتریان پیویسته. چونکه ئاشکرایه که پیغم به‌ری خوا ﷺ له هه‌موو روویکه‌وه به تواناترو لیها‌توت‌ره له غه‌یری خۆی! تینجا شایانی باسیشه که مه‌به‌ست له قیاده تهنیا که سی یه‌که‌م (ئه‌میر) نه، به‌لکو هەر که‌سیکه که دوو که‌س و زیاتری له‌به‌رده‌سته له هەر بواریکداو بۆ هەر ئیشوکاریک، تهنانه‌ت سی که سی ری‌ه‌واریش له سه‌ف‌ه‌ردا وهك پیغم به‌ری خوا ﷺ فەرموویه‌تی: ((إذا خرج ثلاثة في سفر فليؤمروا أحدهم)) (رواه أبو داود)، واته: هەر کات سی که‌س به سه‌ف‌ه‌ر چوون با یه‌کیکیان بکه‌نه برا گه‌وره‌یان.

دیاره فه‌له‌سه‌فه‌و حیکمه‌تی راویژکردن و راویژپیکردنیش ئه‌وه‌یه که مسوولمانان له هه‌موو بواره کانی ژیا‌نه‌یان داو بۆ سه‌ه‌رجه‌م کاروباره‌کانیان کام شته‌ را سست تهره چاکترو له هه‌ق و دادو به‌رژه‌وه‌ندییه‌وه نزیک‌تره ئه‌وه هه‌له‌پژیرن و له هه‌له‌وه‌په‌له‌وه شتی

نارېکوپېک و بې سهرهوبهړه دوورېن.

شایانی باسیشه که راوېژو راوېژکاری له ژیانی م سولمانان دا تاییدت نیه به لایه نیک و دووانده وهک لایه نی سیا سی، به لکو بناغهی کاروبار به پړوه بردن و هه لسووراندنه به گشتی و به بی هه لاوردن (إستثناء). چونکه و شهی (أ صرهم) له تایه ته که ی سووړه تی (الشوری) داو و شهی (الأمر) له تایه ته که ی سووړه تی (آل عمران) دا چه مک و واتاکه یان گشتگیو فراوانه و هه موو جوړه کاروباریک ده گریته وه.

به لې به ریزان، مه سه له ی راوېژو پرس و راوېژ به یه کترکردن شتیکی زړر پیشه یی و بنهړه تی یه له ژیانی مسولماناندا له ژیانی تاکیی یان خیزانیی یان کومه لایه تی یان سیاسی یان ثابووری یان فدره نگیی یان ... هتد داو له هه موو ئاسته کان دا، به لام وهک له سهر قیاده پیویسته پرس به نه ندامانی بکات و راوېژیان پی بکات و ئیستیفا ده له عه قل و بو چون و نه زمونیان بکات، له سهر قاعیده ش، له سهر خه لکه که ش پیویسته به قسه ی قیاده ی خویان بکه ن، جا شدرع دوو و شهی بو نه و مه به سته به کاره یتان و، (السمع والطاعة) گوئ بوگرتن و فدرمان چه ریی کردن، وهک پیغه مبه ری خوا ﷺ فدرموویه تی: ((عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ الْسَّمْعُ وَالطَّاعَةُ)) (متفق علیه) واته: گوئ گرتن و به ق سه کردن له سهر بابای مسولمان پیویسته.

دياره به قسه كردن (الطاعة) به بې گوی گرتن (السمع) نايي و گوی بو گرتن (سمع) يش ته گهر فدرمان به ربي و گویرا يه لبي (الطاعة) ي به دوا دا نه يدت، هيچ نيه.

هه لېده ته بزيه ش گوی گرتن (السمع)، پيش خراوه چونكه (به قسه كردن) ته گهر تي نه گهي فدرمانه كه چيدو لبي حالي نه بي داخوا راسته، شهرعييه شهرعي نيه، چاكه يان خراپه، هه ر له خوزه به دوا بكه وي ته وه شويكه وتني كويرانه يه، به كه لك نايدت و له ئيسلام دا شتي وا نيه، به لكو له ئيسلام دا قاعيده ده بي به قسه قيا ده بكات، به لام به به رچاو روو ني يه وه له سنووري شهرعدا، ته نانه ت پيغه مبهري خوا (عليه الصلاة والسلام) كه به ته ئكيد هيچ شتيكي نه فدرمووه پيچه واندي هه ق و را ستي بي له گهل ته وه ش دا خوي په روه ردگار به قسه كردني ثافره تاني مسولمانني بو پيغه مبهري (عليه الصلاة والسلام) به ستوته وه به هه ق و چاكه وه، وه كه فدرموويه تي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِهَتَّانٍ يَفْتَرِيهِ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّكَ فِي مَعْرُوفٍ قَبَائِعُهُنَّ وَاسْتَفْزِرْنَ لَهُنَّ إِلَهُ إِلَّا إِلَهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ (الممتحنة 12)

رسته ي: ﴿وَلَا يَعْصِيَنَّكَ فِي مَعْرُوفٍ﴾ واته: له چاكه دا له قسه ت دهر نه چن، جا تا يا پيغه مبهري خوا (عليه الصلاة والسلام)

ئەتۆ بلىنى غەيرى چاكە بە خەلك بلىنى؟!

بەلام خۇاى پەرورەردگار ئەویشى بەستۈتەو بە (مەخروف)اۋە
﴿وَلَا يَعْصِيكَ فِي مَعْرُوفٍ﴾ !! جا ئەو بە ئىمە دەبىتە عىبەت كە
ھىچ سەر كەردەيدەك، ھىچ برا گەورەيدەك بۆى نىيە ئەو چاۋەرۋانى يەى
ئە خەلك و ئەندامە ژىردەستەكانى خۇى ھەبى، كە كۆپرا نە بە
دواى بگەون و ئە ھەموو شتەك دا ھەر بلىنى: بەلى و سەرى بۆ
بەقەتەن!!

ئە ئىسلام دا شتى وا نىيە ئە ئىسلام دا (بە قەسە كەردن)، گۆى
بۆگرتنى ئە پىشەوەيە، (السمع والطاعة) (السمع) ئەو يە گۆى
بگىرى تىى بگەى و ئەو فەرمانە ھالى بىى دا خۇ شەرىى يە
ناشەرىى يە چىيەو چۆنە! ئىنە چا نۆرەى (الطاعة) دى وا تە:
بەقەسە كەردن و فەرمان بەرىى بۆ كەردن.

7- پە شوو در يىژىى و خۇپاگىرىى و كۆل نەدان و
نەوەستان:

ھۆكارى ھەتەم برىتى يە ئە پە شوو در يىژىى و خۇپاگىرىى و
كۆلنەدان و نەوەستان، (دىارە مەن لىرەدا تەنبا شتە سەرەكە كام
باسكردو ئە گەرتا دەگونجى زۆر ھۆكار باس بگىرىن بۆ پىنگەياندن و
خەملاندنى كۆ مەللىك كە بەخە پى شەنگ و رى گە شكىن و
سەر قافلە بۆ مەسولمانان).

جا هۆکاری هه‌وته‌می په‌یدا بوون و په‌روه‌ده‌بوونی ئەم کۆمه‌ له‌
 پێشه‌نگه‌ ئه‌وه‌یه‌ که‌ ده‌بێ ئه‌و کۆمه‌ له‌ خه‌لکه‌ پشوو درێژ ب‌یت و
 باخه‌ل فەراح بێ وه‌ ده‌بێ خۆراگر بێ و دامه‌زراو و نه‌له‌خشاو بێ،
 ته‌گه‌رنا با ئه‌و شتانه‌ی پێشی هه‌مووشیان هه‌بن، به‌لام له‌گه‌ل دوو
 گرفت و کێشه‌و ناره‌حه‌تی هاته‌ پێش پاشه‌کشه‌ بکات، مانای وایه‌
 هیچ، وه‌ ئه‌و پاشه‌کشه‌یه‌ مانای وایه‌ که‌ له‌ راستیدا ئه‌و شتانه‌ی
 پێشیشی ته‌واو نین، چونکه‌ بێگومان ئیمانی ته‌واو عیباده‌تی چاک و
 ره‌وشتی به‌رزو ئه‌وی دیکه‌ ئه‌وی دیکه‌ به‌دوای خۆی دا دی‌خی و
 هه‌موویان وه‌کو ئاڵقه‌کانی زنجیر یەک یه‌کتر ده‌به‌ستنه‌وه‌، به‌لام
 مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه‌ که‌ ئیمه‌ به‌بێ پشوو درێژی و خۆراگری کاری
 ئیسلامیمان بۆ ته‌نجام نادری وه‌ هه‌ر که‌سی‌کیش چاره‌روانی ئه‌وه‌
 بکات و پێی وایی له‌به‌رئه‌وه‌ی مسوڵمانین و خواناسین نابێ گرفت و
 کێشه‌و ناره‌حه‌تیمان بێته‌ری!! ئه‌وه‌ مانای وایه‌ هه‌ر لێی حالی
 نه‌بووه‌ چونکه‌ هی‌ واه‌یه‌ به‌ تاییه‌تی له‌ خه‌لکی عه‌وام پێی وایه‌
 مادام ئینسان چاک بوو، به‌ ته‌قوا بوو، بۆ خوا سوڵحاو بوو، نابێ
 تووشی کێشه‌و گیرگرفت بێ و نابێ توو شی چه‌رمه‌ سه‌ریی و
 ناره‌حه‌تی بێ، بۆچی؟!

ده‌لێن مادام دۆستی خوایه‌و صالح و چاکه‌کاره‌، نابێ توو شی
 ناره‌حه‌تی بێ! به‌لام بێگومان ئه‌و جوژه‌ تێروانین و به‌یرکردنه‌وه‌یه‌
 راست پێچه‌وانه‌ی سه‌یره‌ ژیاانی پیغه‌مبه‌را نه‌ (عليهم الصلاة

والسلام) وه پینچهوانه‌ی ده‌یان ئایه‌ت و فهرمای شتی پیغممبهره
 (عليه الصلاة والسلام) نه‌ک ههر خه‌لکی عه‌وام بگره‌ ئیمه‌ خوشمان
 گه‌لێک جار ان ههرچهنده‌ به‌ شیوه‌یه‌کی ته‌ییوری ده‌زانین و ده‌لێین:
 مسوولمانه‌تی و کاری ئیسلامیی گرفتاریی و ناره‌حه‌تی و کو‌سپ و
 ته‌گه‌ره‌ی تێدا یه‌، به‌لام کاتێک به‌ کرده‌ ده‌که‌وینه‌ نه‌یو دوو چاری
 له‌رزین و له‌قین و له‌ره‌له‌ر ده‌بین!، من بینیمه‌ کابرا له‌ گه‌لم دا
 بووه‌و پینکه‌وه‌ بووین له‌ ناره‌حه‌تی و گرفتارییه‌کدا دوا یی ته‌ما شام
 کرده‌ له‌ قیوه‌ که‌وتۆته‌ گومان: ته‌تۆ بلی ی ریه‌که‌مان غه‌ له‌ت
 نه‌بی؟ ته‌تۆ بلی ته‌وه‌ سزای خوا یی نه‌بی؟! به‌لێ بیگو مان
 ئینسان ده‌بی هه‌میشه‌ نه‌فسی خۆی تاوانبار بکات، به‌لام نابێ ته‌و
 تاقیکردنه‌وه‌و گرفت و ناره‌حه‌تی یانه‌ی که‌ دینه‌ ریت، له‌ حالیکدا
 که‌ تۆ دنیای به‌ رپی پیغممبه‌ردا (عليه الصلاة والسلام) ده‌رۆی و
 هیچی ناشه‌رعیت نه‌کرده‌، نابێ هه‌مووی بگێریه‌وه‌ بۆ ته‌وه‌ی که‌
 ره‌نگه‌ من لام دابی، بۆچی؟ چونکه‌ ته‌و بیرکردنه‌وه‌یه‌ت له‌وه‌وه‌ دی
 که‌ تۆ پیت وایه‌ ئینسان ته‌گه‌ر بۆ خوا صو‌لحاو بوو توو شی
 ناره‌حه‌تی یان نابێ! دیاره‌ له‌ هیچ ده‌ق (نص) ی کیش دا شتی و
 نه‌هاتوه‌، به‌لکو خوا (عزوجل) له‌ چهندان ئایه‌ت دا فهرموویه‌تی:
 ته‌گه‌ر ئیماندار بن تووشی تاقیکرانه‌وه‌ (ابتلاء) ده‌بن و ته‌گه‌ر بۆ
 خوا صو‌لحاو بن خوا ی په‌روه‌ره‌ گار تاقیتان ده‌کاته‌وه‌، به‌لکو به‌ پی
 فهرمووده‌ی پیغممبه‌ر ﷺ ((يُتْلَى الْمَرْءُ عَلَى قَدَرٍ دِيْنِهِ ...))

ئىنسان پىياو يان ئافرەت، تاكو بۇ خوا صولحاوتر بىي و ھەتا ئىمانىي كاملتر بىت و ھەتا زياتر ئەھلى تەقوا بىي و زياتر لە خوا نزىك بىي، خواى كارىدەجى زياتر تاقي دەكاتەو ۋە ئىمتىحانە كەشى قورستر و سەختتر دەبىي، ۋەكو خوا بەرز و بە بەزەبى دە فەرموى: ﴿لَتَبْلُوُنَ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾ (آل عمران 186) واتە: بە تەئكىد تاقي دەكرىنەو ۋە لە مال و سامان و لە نەفسى خۆشتاندا، ئاشكرا شە ھاوەلانى پىنغەمبەر خوا ئىيان رازى بىي يەكەمىن دوینراو (خا طب)ى ئەم ئايەتەن و خوا بە وانى فەرموۋە: بە تەئكىد تاقي دەكرىنەو ۋە خوا تاقيشى كردنەو، كى بە قەدەر ھاوەلان (خوا ئىيان رازى بىي) نارەحتى و گرفتارىي و دەردەسەرىي بىنيو ۋە ھەموو شىوەكان: نەدارىي و ھەژارىي، نارەحتە كران، پرۇپاگەندە بۇ كران، گيان، دەركران، برىنداركران، كوژران كە سوکار كوژران تر سىندران، برسى كران، روت و رەجال كەوتن، قەرزدار بوون؟! بىگومان كەس بە قەدەر ھاوەلانى بەرپىزى پىنغەمبەر ﷺ ئەوانەى نەبىنيو ھىچ كەسبش لە ھاوەلانى بەرپىزى پىنغەمبەر بە گشتى لە خوا نزىكتر نەبوو ۋە دواى پىنغەمبەران (عليهم الصلاة والسلام).

كەواتە: ئىمە دەبىي، يەكەم: عەزىمان لەسەر ئەو جەزم بىي كە ئەم رىي يە -رئى دىي خدارىي و مو سەلمانەتى- تاقيكرا نەو ۋە

ناره‌ه‌ت‌ی و گرفتاریی تیدایه، دووهم: وه ده‌بی دلی خوشمان له سهر
 ته‌وی دابمه‌زینین که خوراکر بین و پا شه‌کشه نه که‌ین، نه ج‌ا
 برایانی خوشه‌ویست، که‌لینک ج‌اران ته‌و که‌سه‌ی که خوراکر ده‌بی
 له‌که‌ل ته‌وی که ص‌دبر ناگرئ، له‌سه‌ره‌نجام دا ج‌یاوازی یان نابئ، بۆ
 نمونه: دوو نه‌ف‌هر به‌ زولم زیندانی ده‌ کرئین یه‌کیه‌ان ص‌دبر
 ناگرئ و ده‌لئت: (من ئیسلامیی نیم!) یان ده‌لئ: (تا ص‌اده‌م
 ئیسلامیی نه‌م) یان (به‌لئین ده‌ده‌م که له‌مه‌ودوا کاری ئیسلامیی
 نه‌که‌م)!

ته‌وی دیکه‌شیان ده‌لئ: (ئیسلامیم و قه‌ناعه‌تم وابووه‌ ئی س‌تاش
 ه‌ه‌روام) ته‌م دوانه‌ مه‌رج نیه‌ سه‌ره‌نجامه‌که‌یان ج‌یاواز بی، به‌ئکو
 ره‌نگه‌ ته‌ویه‌یان که ده‌لئ: (واز د‌ینم) یان (من وازم هی‌خواه)
 ج‌ه‌ندرمه‌ بگره‌کانی بلین ته‌وه‌ ده‌ یه‌وی فی‌ل‌هان لئ ب‌کات و
 ه‌ه‌رچۆن بووه‌ خۆی ده‌رباز ب‌کات و دوا‌یی زیانمان لئ بدات!

به‌لئ ج‌اری وا بووه‌ که بابای بی‌ه‌یز و پاشه‌کشه‌که‌ر مامه‌ لئ
 خراپ‌تری له‌که‌ل کراوه، ئنجا ته‌و مه‌سه‌له‌یه‌ له‌ زۆر بواراندا ه‌ه‌روایه
 ته‌نانه‌ت له‌ کاتی جه‌نگ و پروبه‌پروبوونه‌وه‌ش دا له‌ شه‌ریدا
 خه‌لکم بینیه‌ ه‌ی‌رش‌ی برده‌ سه‌لامه‌ت بووه، هی‌ واشم بین‌یه‌ رای
 کردوه‌ کوژراوه‌! ه‌ه‌یه‌ له‌ ه‌ی‌رش‌ بردنیدا سه‌لامه‌ت ده‌بی، و له‌
 را‌کردنیدا فیشه‌کینکی وه‌پشته‌ ملئ ده‌که‌وی!

که‌واته: مه‌رج نیه‌ ترسان و بی‌ه‌یزی ه‌ه‌میشه‌ سه‌لامه‌تی به‌دواوه‌

بئى و ئازايەتى و خۇراگىرىي بەللاو موصىبەتى بەدواوہ بئى، بەلئکو زۆر جار بە پىچەوانەوہیہ .

مىژووزانى ناودار (ابن الاثير) لہ كتيبى (الكامل فى التاريخ) دا لہ زمانى مسولمانىكەوہ بەسەرھاتىك دەگىرپىتەوہ دەلئى: ئىمە دە كەس بووين لہ ژىرخانىكدا خۇمان شاردبۆوہ كابرا يەكى تە تەرى ھات گوتى چى دەكەن لىرە؟! دەلئى: گوتمان لہ ترسى ئىوہ خۇ مان شاردۆتەوہ، گوتى دەراوہستق ھىچم پى نىہ سەرتانى پى بىرم ھەتا دەچم چەقۆيەك، خەنجەرىك، تىغىك دىنم! دەلئى: چو شتىك بىنئى پىمان سەربى، دەلئى منىش گوتم: چاوەرپى چى دە كەن؟ دەلئى گوتيان: چاوەرپى چى دە كەين؟ چاوەرپىن بىتەوہ سەرەمان بو بگرى و سەرمان برى و شاىەتمان بىنن! دەلئى: گوتم چا خۇ ئەو يەكىكەو ئىمە دە نەفەرىن! گوتيان ئاخىر ئەو تەتەرىيەو پى ناویرىن!! دەلئى ھەر چۆنىكى بى يەك دوویكم لى قەناعەت پى ھىتان كە دە ست بکە نەوہ، دە لئى گوتم ئە گەر ھا تەوہ دوو سىيەكمان خۇ پى دا دەدەين، بە ھەر حال دەلئى كابرا ھات و خەرىك بوو سەرەمان بو راگرى و لہ سەروہ پى دا بئى و سەرمان بىرى، بەلام خۇمان پى داداو بە چەقۆيەكەى خۇ سەرمان برى!

كەواتە: دەستکردنەوہو خۇ پى دادان ھەموویانى سەلامەت کردوہو، بىنگومان ترسنۆكىش ھەموویانى بە سەربىن دەدا! كەواتە برايانى خۆشەويست! با ئىمە نە لەو حەددەى كە شەرع

دەللى تىپەرىننن و نه له وهش كه شهر ده لى كورتى بىننن،
شهرىعه تيش هميشه فرمان ده كات به خوراگرى و پ شوو
درىزى و راه ستاوى و دامه زراوى و نه له خشاوى، ئنجا ئايا كى
واقىعى بو ده گوردرى؟! بىگومان كه سائىك كه بتوانن له بهردهم ئه
واقىعه دا هه له وهسته بكن و بوهستى و بهرنگارى ببنه وه، ئه گه رنا
ئه وانهى كه ته سلىمى واقىع ده بن، ده بخه به شىك له و واقىعه!
زورجار لايه نىكى ئىسلامى كه به هه ر ته ئويل و پاساو كه وه بى
ته سلىم به واقىع ده بى، ده بىته به شىك له و واقىعه خرا په و ته و او
ده بى، ئنجا ئايا ئىمه چو ن ده توانن واقىع بگورنن ئه گه ر سه برمان
نه بى و ئه گه ر ته حه مو لى نار ه حه تىبه كان نه كه بن و خوراگر نه بن و
ئىستقامه تمان نه بى، ئىستقامه تيش ئه وه يه كه تو راه ستاو بى
له سه ر جاده ي شهرىعه ت نه ك هه ر روزه هه ندىكى لى كه م
بكه يه وه هه ر روزه هه ندىكى لى بشارىه وه هه ر روزه هه ندىكى
لى ژىر لىو بخه ي بو ئه وهى خه لك لىت رازى بىت، بىگومان كارى
ئىسلامى به و جو ره سه رى له هىچه وه ده رده چىت .

[illegible]

تەۋەرەي دوۋەم

بىنكەي جەماۋەرىي

برا يانى خوشدوي ستم! ھەركات ئى ھە تۈنەي ھان بىي ھە
پىشەنگىكى ئىسلامىي بە تەئكىد پى شەنگىكى ئى سلامىيىش
مەگەر چۈن ئەگەرنا دەتۈننى بىنكە يەكى جەماۋەرىيىش درو ست
بكات، چۈنكە كۆمەللىك، خەللىك كە دە بىن بە پى شەنگ و
سەرقاقلە بۆ خەلك و مىللەت و كۆمەلگاھى خۇيان، وردە وردە
ئەو كۆمەلگايە ئەگەل خۇيان ھاورەنگ دەكەن، جا ھىن ئى ستا
باسى ئەۋە دەكەم چۈن ئىمە دەتۈننى خەلك ئەگەل خۇمان ھاورەنگ و
ھاۋدەنگ بىكەين، چۈن دەتۈننى بىيىنە تەۋژم، چۈنكە دە بى دلىيا
بىن ھەر كاتلىك لايەنلىكى ئىسلامى تەنيا ھەلپژاردەيك (نخبة) بو
بە ئاسانى ئە بەين دەبرى، ۋە قەتەش ۋاقىيى پى ناگۆردى، بۆ يە
دەبى ھەمىشە ھەول بەدى كە كارو جم و جۆلى ئىسلامىي بىيەتە
تەۋژم، بەللى كارى ئىسلامىي بە (نوخبة) دەست پى دەكات بەلام
دۈايى دەبى بىيىتە تەۋژم و بىنكەي جەماۋەرىي بۆ خۇي درو ست
بكات و راي گشتى بۆ خۇي دروست بكات و خەلك ئەگەل خۇي دا
ھاۋدەنگ و ھاۋدەنگ بكات، جا ئايا ئەۋە چۈن و بە چى دە كرى؟!
ئەۋە بابەتى ئەم تەۋەرە دوۋەمەي وتارەكەمەو تۈزىكى دىكە دىيىنە

سهری، به لّام تهوہی به پیویتی ده زانم که جاریکی دیکهش جهختی له سهر بکه موه، تهو راستی یه یه که کارو چالاکی ئی سلامی به بی تهو واقعی پی ناگوپری، به ئی ده گوتری، فلان کو هدل و لایه نه ئی سلامی یه خه لکی پاک و پوخت و چاکن، به لّام هدر بو خویان چاکن، گرنگ تهو یه ئیمه چون ده توانین خه لک له گهل خومان دا هاورهنگ و هاودهنگ بکه یین و خومان و کاره ئی سلامی یه که مان بکه یه نه رایه کی گشتی و تهوژمیکی کاریگهر؟! من لهو باره وه ههوت هؤکارم دیاری کردون:

یه کهم: بهر چاو پووژی و دلنیا یی ده ر باره ی پیدازو بهرنامه:

ئه گهر ته ماشای سیره ی پیغه مبه ران (عليهم الصلاة وال سلام) بکه یین، ده بینین بهرده وام له سهره تای ق سه کانیه وه فهرمو یانه: ﴿يَا قَوْمِ اَرَأَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلَىٰ يَمِينٍ مِّنْ رَبِّي﴾ [١] بهر له هه موو شتیک ئینسان ده بی له سهر (بی غه) و (ب صیره) بی، دوا ی تهو تهو جار ده ست به کاری، پیشی ده بی بو خوت بزانی خه لک بو کو ی بانگ ده که ی و بو چی یان بانگ ده که ی؟!

بو یه خوا ی په روه ردگار به پیغه مبه ر ﷺ ده فهرمو ی: ﴿فَاعْلَمْ اَنَّهٗ

(1) بېروانه: سوو په تی (هود) ئایه تی (28، 63، 88)، که ههر کام له: (نوح و صالح و شعیب) (عليهم الصلاة والسلام) تهو یان فهرمو وه .

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِدُنْكَ... ﴿ (حمد 19) پیشی فرمانی پی دهکات بهوه که زانیاری هدی بهوه که بیجگه له خوا پهرستراویکی دیکه نین، تنجا فرمانی پی دهکات به داوای لی بوردن کردن له خوا، هدره ها له سوورده تی (یوسف) دا خوا (چل شانه) به پیغمبر ﷺ ده فرموی: ﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعِيَ وَسَبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ (یوسف 108) واته: بلای تا تهمه ریباری منه له بهر روشناییدا بانگ ده که م بو لای خوا خوم و توهانی شوینم که وتوون، وه من له هاوبهش بو خوا دانه ران نیم.

تنجا تایا له سدر به لگه و له سدر روژنایی بوون یانی چی؟! یانی تاک تاکي نیمه که ده مانده وی کاری ئیسلامی بکه یین پیشی ده بی لهو دینه ی خومان دا چاک شاره زان بین پا شان له راستی و تهواویشی دنیایا بین، چونکه تهر پیغمبرانه (عليهم الصلاة والسلام) که فرموویانه: ﴿يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَى يَدَيْهِ مِنْ رَبِّي﴾ (بینة) یانی: به لگه ی روون و تاشکرا، که واته: پیوی سته له دینه که ت زانواو شاره زان بی، وه ده بی لیشی دنیایا بی، جا ته گهر وا بووی تهر هدرگیز نا شله ژنی و به پررپاگه نده یه، به هدره شه یه که به ترس و تهماعیک به تومته و گومانیک توو شی له قین و لهرزین نابی و هدمیشه راوه ستاوو دا هدر اوو نه له خ شاو ده بی. دیاره هدر که سیکیش به دنیاییه وه با سی ریباری خوی

نە كات خەلكى گۆیى بۆ ناگرن ياخود ئەوانىش بە دۇنياسى يەوە
گۆیى بۆ ناگرن، ھى وا ھەيە كە باسى ئىي سىلام دە كىا واى باس
دە كات كە لە رېچكەو بىردۆزە مەژۇكر دە كانى نزيك بخا تەوەو واى
«خاتە روو كە لە گەل ديموكرا سى و جىي ھانگىرىي و لىبراىل يىزم و
تەنانت سىكۆلارىزمىش دا جىاوازيىە كى ئەوتۆى نىيە!!

بەلام يىنگومان ئەو رەفتارە وپراى ھەلەيى و ناشەرعىي پوونى
لە خودى خۆيدا، لە رووى بەرھەم و ئەنجامىشەو ھەر ھەلە يەو
سەودايە كى دۆراوہ!

بەلئى ھەندىك خالى بە يەك گەيشتن لە نيوان ئىسلام و ھەندىك
لە رېچكەو بىردۆزە كاندا ھەن، بەلام بە تەئكىد زۆرىش جىاوازن، بۆ
ويئە، ديموكراسى ھەرچەندە كۆ ھەلئىك بەخەماي تەيدان لە گەل
شەرىعەت دا كۆكن، بەلام ديسان شتى وا شى تەيدا يە كە ھەر
كەسىك ريشى خۆى لە مست بنى سەرى بە ئەنجامى خراپ دەگات
وہك لە واقع دا دەيىنين!!

بەلئى، ئىمە مەدھى ئىسلام ناكەين ئە گەر بەلئى: ئىي سىلام و
ديموكراسى يەكن بەلكو لە راستى دا زە ھى ئىي سىلام دە كەين و
مەدھى ديموكراسى دەكەين!

ئىنجا ئەگەر گرىمان ھەندىك لە خەلكىش بۆى ھەزم نەكەرى،
گرنگ نىيە ئەگەر ئەمەرو تىي ناگەن گرنگ ئەوہيە ھەق چۆنە ئاوا
بخرىتە بەرچاويان، ئەمەرو نا سبەينى تىي دەگەن!

چونکه هەر ئەو جۆره كەسانە بوون كە دوینی دەیانگوت، ریباز تەنها ریبازی ماركسیزم و سۆسیالزمی علمی و كۆمۆنیزمە، تاك و كۆمەڵ تەنیاو تەنیا بەو بەرنامەو رێیەدا بەختەوەر دەبی و، هەر بەویدا كۆمەڵگایەکی رێك و راست و دروست دەبی!! كە چی ئەمڕۆ هەزار ئەعەتە لێ دەكەن!!

ئەمڕۆش دەلێن: نەخیر ئێنسان دەبی ڕوو ئە سەرمایه داریی بکات و ڕوو ئە دیموکراسی و لیبرالیزم و سیکۆلاریزم بکات و، رێیهکانی دیکه هەموویان لارو خوارو هەلەن، بەلام دڵنیام سەبەینی نەفرین ئەوێ ئیستاش دەکەن!

بەلێ ئەگەر گوتمان ئێسلام دیموکراسی یە، مانای وا یە چارەنووسی ئیسلامان ئەگەڵ دیموکراسیدا ئێك بەستەو، هەر کات دیموکراسی بەلایەکی بەسەر هات بەسەر ئیسلامیش دی!

وەك چۆن ئە گەر دوێنی گوتبا مان ئێسلام سۆشیالیزم (اشتراكية)ە، ئیستا کاتیك كە بـلـوـوکی سۆشیالیزم هەرە سی دەهێناو ئە یەك هەڵدەوهشا، دەیانگوت دیارە ئیسلامیشی ئە گەڵ ئێك هەلەشاوه!!

بۆیە با ئێمە متمانەمان هەبی بە دینی خۆی کار بەجێ وە با دینی خۆی بالادەست و دادگەر نەهێنین و بەو بەژن و بالای بەرزو كە ئەگەتییەو ئە گەڵ بەژنی كورته بالای ئەو رێ چەكەو بیردۆزا نە پێکی نەگرین و بەراوردی پێ نەکەین!

وه من پیښم وایه نه و رڼه فیکری یه دوو هو کار ی له
پشته وهن:

یه که م: نه شاره زایی دهر باره ی ئیسلام و تیدا بهر چاو روون نه بوون و
لی دنیا نه بوونی.

دووم: ئیمان لاوازی و که م له خوا (سبحانه و تعالی) و ئاین و
بهر نامه که ی رابینن.

دیاره بهر همدی راس ته و خوی نه و دوو هو کارهش بریته یه له
(که وتنه ژیر کاریگری) نه و ته و ژم و بیروا سیکولاریسته دژ به
ئیسلامه ی که ئیستا له ئارادا هیه.

بهلام وهك دواييش باس دهكدين دهبي وريا بين و توو شی دهردی
بی ئینصافیش نه بین، خه لك نه گهر شتیکی با شی هه بی ده بی
بلین: نه و شتهت باشه، کابرایهك به ناوی (أشجَّ عبدالقیس) وهك
له (صحیح)ی (مسلم) دا هاتوته لای پیغمه م بهر (عليه الصلاة
والسلام) کابرا سهروك عه شیره تیك بوو کافر بوو هاتبوو مسوئمان
بی، جارئ مسوئمان نه بوو بوو پیغمه م بهر (عليه الصلاة وال سلام)
پی فهرموو: ((إِنْ فِيكَ خَصْلَتَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ: الْحِلْمُ
وَالْأَنَاةُ)) واته: بیگو مان تو دوو سیفدهت تیدان که خواو
پیغمه م بهر ی خوا ﷺ خوشیان دهوین: هیندی و مهندی و په له پهل
نه کردن.

له ریوایه تیكدا هاتوه که نه ویش گوتوو یه تی: ئا یا نه و دوو

سیفەتە بۆ خۆم پەیدام کردوون و ئە خۆمدا هێناوە خە دی یاخود
خوای بۆ خۆی منی لەسەر سڕوشتاندوون؟

فەرموو یەتی: خوا (عزوجل) ئەو دوو سیفەتە ی ئە تۆدا پەیدا
کردوون، ئەویش گوتوو یەتی سوپاس بۆ ئەو خوا یە ی کە دوو
سیفەتی تێدا پەیدا کردووم خواو پیغەمبەری خوا خۆشیان دەوین.

کەواتە: با ئێمەش هەر کات حەقێک و چاکە یە کەمان ئە کەسیکدا
بینی، با بڵێین: ئەوەت باشە، بۆ وێنە: دیموکراسی کۆمەڵێک شتی
باشی تێدان با بە باشەکانی بڵێین باشە، بەلام با ئەو وامان ئێ
نە کات چاو ئە خراپەکانیشی بپۆشین، وە وا شمان ئێ نە کات
ئێسلامی تیرو تەواوی خوا ی کاربەجی ئە گەڵ شتی کە زاده ی بیرو
هۆشی ئێنسانێک یاخود کۆمەڵە ئێنسانێکە پێ کەوێ بەراوردیان
بکەین وە چارەنووسیان پێکەوێ ئێک بەستین.

بە ئێ تەنیا کەسانێک کاری ئێسلامی یان پێ دەکرێتە تەوژم و
خە ئک و کۆمەڵگایان پێ ئە گەڵ هاورەنگ و هاورەنگ دەکرێ کە
خۆیان ئە بارە ی ئێسلامە و ئەسەر (بێنە) و (بصیرە) بن، واتە باش
باش تێیدا بەرچاو روون و شارەزابن و ئێ پشت ئەستوو و دُنیا
بن، کەواتە: بەردی بناغە و هەنگاوی یە کەمان بۆ درو ستکردنی
بنکە ی جەماوەریی ئەو یە کە پر بەدڵ شانازی بە بەرنامە و تایینی
خۆمانە وە (کە ئێسلامە) بکەین و پێمان ئە هەموو بەرنا هە
رێبازیکی دیکە راست و چاکتر بێ بە تە ئک ییدیش هەر کە سی ئک

مسولمان بي دهبی دینی خوی پی له هه موو شتيك چاکتو راستر بي، به لکو دهبی هر دینی خوی پی چاک وړا ست بي، به لئی بهرنامه دی دیکه ش هه یه که هیندیک لایه نی پاش با شی تیدایه، به لام دینی خوا ئو شته باشانه دی به شیوه کی با شتر تیدایه و لایه نه خراپه کانی ئو بهرنامه شی تیدا نیه.

دیاره لیږده دا دهرفت نیه بیخه یه روو ته گه رنا ئیسپاتمان ده کرد که ئیسلام لایه نه ئیجابی و چاکه کانی هر کام له: دیوکرا سی و لیبرالیزم و کاپیتالیزم و سوسیالیزم تیدایه و له خاله بی هیرو سه لبی یه کانیشیان دوور و بهری یه.

دووهم: تیگه یاندنی خه لک له بنه رته کانی ئیسلام:

مه به ست له تیگه یاندنی خه لک له بنه رته کانی ئیسلام ئوه یه که ئیمه خه لک له پایه گه وره و گرنګ و بنه رته کانی ئی سلام تی بګه یه نین، پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) له کو پوه ده ستیان پی کرده؟ فدرمو یانه ﴿اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ (١)، ئه دی گه له که م خوا بېر ستن بیج گه له خوا په رستراویکی دیکه تان نیه، ئیمه نابی هر گیز له خ ستنه پرووی خوا به یه کګرتن (التوحيد) ماندوو بین، ئیستا تو ب چو با سی

(1) بړوا نه: سوره تنی (الاعراف) نایه ته کانی (59,65,73,85) له سه ر ز مانى هر کام له نوح، هود، صالح، شوعه یب (عليهم السلام).

تەنھا خواپەرستان بۆ خەلک بکە پیت دە لێن: جا خۆ خەلک
 خواپەرست و مسوڵمانە. ئەو نیه نوێژو رۆژوو یان هەیهو... ■ قەد.
 بەلام نەخێر ئەراستیدا زۆر بەی خەلک جالێ نیه ئە تەنیا
 خواپەرستن و خوا بە یە کگرتن، هەر بۆ یەش گێژدە ی لادان و
 هاوبەش بۆ خوا دانان و شوینکەوتنی رێچکەو بیردۆزە طا غروتی
 یە کان دەبن، ئنجا ■ یارە کاتێک پیغمم بەران (ع لیهم ال صلاة
 والاسلام) بە گەل و کۆمەلگاکانی خۆیانیا ن فەرموو: تەنیا خوا
 بپەرستن! خۆ ئەوان خوشیان بە خواپەرست زانیو. بۆ وێنە:
 قورەیشی یە کان حەجیان کردو و طەوافیان کردو، بەلام د یارە
 گێژدەش بوون بە شیرکی شەو، دیارە شیرک چۆری زۆر، ئە گەر
 وەختی خۆی دارو بەرد پەرسترا بی، ئەو ئێستا مۆدیل
 دەپەرستری، پارە دەپەرستری، حیزب دەپەرستری، رۆژێکی زاتم
 دەپەرستری، شەخص دەپەرستری، هەواو ئارەزوو دەپەرستری، ئێستا
 زۆر شت دەپەرستری!

بەلام لێردا مەسەلە یەکی گرنگ هەیه نابێ لێی بێ هەواڵ
 بێ، ئەویش ئەو یە کە ئیمە کاتێک دەلێن دەبێ سەرەتا خەلک ئە
 بنەرەتەکانی ئیسلام تیبگە یەن، ئەو تا رادە یەکی زۆر پە یو وەندی
 هەیه بەو واقعەو کە ئیمە تێیدا دەژین، هەر بۆ یەش لێکدانەو ی
 زانیان و شیو ی قسە کردنی زانیان دەبارە ی قورئان و سوننەت ئە
 شوینیکەو بۆ شوینیک و ئە حالیکەو بۆ حالیک فەرقی هە یە،

بۆچی؟ چونكى بۇ نمونە: مامۇستا سەئىدى نۆزىسى (رەھمەتى
خوای لىبى) لە تورکیا تەماشىا دەكات خەلک توو شی قەیرانى
ئیمان بوون و خەریکن ھەر خواناناسن، بۆیە ئەو ھەر خەریكى
مەسەلەى ئیمان بوو، بەلام (أبو حامد الغزالی) خوا لىبى رازى
بى ئە سۆنگەى ئەووە كە ئە سەردەمى ئەودا زۆر بەى خەلک
گېزەدى دنیاویستی و ماددەپەرستى بوونەو زیادەپۆیى پان ئە
ئارەزووخاۋیدا کردو، ئەو بە زۆرى ئەو پووەو كارى کردو،
ھەرۋەھا (ابن تیمیة) و (عبدالقادر الجیلانى) و ھەر كام ئە زاناو
پیشەوایانى دیکەى ئىسلامیش بە ھەمان شیو، جا ئەوۋى كە بۇ
خەلکى ئەم رۆزگارەى ئیمە پیویستە وەپیریان بەئیریتەووە چەختى
لەسەر بکرى بە رای من چەند شتیکە گرنگترینان ئەم سىپانەن:
یەكەم: مەسەلەى خوا بە یەكگرتن، تىپان بگە یەنین كە
خوابەرستى دەبى ئە ھەموو ژيانى ئینسان دا رەنگ بداتەو،
تۆ دەبى ئە ھەموو شتیکدا خوابەرستى، ئە ھەموو ژيانەت
داو ئە ھەموو بوارەکاندا^(۱).

دووەم: گشتگیریتی (شمولية) ئىسلام، چونكى زۆر بەى خەلک
ئەگەر بلى ئىسلام نوپۆو رۆزوو و زەكات و حج و ئەخلاقی
جوان و ئەو شتانەیه، دەلى راستە، بەلام كە ئییه سەر حوكم و

(۱) لە بەرگی یەكەمى خوابەرستیدا و لە بابەتى یەكەمیدا بە درپۆی باسى چەمك و
واتای خوابەرستى (عبادە) مان کردو.

سیاست و ئابوری و قەزاو سوپا و ... ھەتدە دە ئی جا
ئیسلا م عیلاقە ی بە و شتاندە ھە یە ؟

سە یە م: گونجانی ئیسلا م یاخود شیاویتی ئی سلام بۆ ھەموو
سەردەم و رۆژگارێک، ئەو ھەش ئە سۆنگە ی ئەو ھە کە ھەندیک
کەس بە شیوە یەکی ھە ئە بیردۆزی گۆیرە یی (النظرية
النسبية) یان گشتاندە بەسەر ھەموو شتێک دا، جا دە ئین:
باشە چۆن دینیك ھەزارو چوارسەد ساڵ پێش ئیستا ھاتبیتە
خوار بە کە ئکی خە ئکیکی ئیستا دیت کە ئە سە دە ی بیست و
یە کدا دە ژین، خۆ ئەو گێرگرفتانی کە ئیستا ھەن ئەو کاتە
نە بوون؟! دیارە سە ھە ئدانی ئەو جۆرە پرسیارو ئیشکالانەش
ئە زەینی ئەو جۆرە کەسانە دا ھۆ یە کە ی ئەو یە کە قیا سی
ئیسلا م دە کە نە سەر ئەو جۆرە بیرو راو بیردۆزانە ی کە زادە و
بیرو ھۆشی ئینسانن و مە حکوومی کات و شوین و ژین گە و
دە و روبەرە تایبە تیبە کانن وە ک خاوە نە کانیا ن! بە لام بێ گۆ ھان
ئە و قیا سە شتێکی ھە ئە یە، چونکە ئی سلام ھە ئقولاوی
زانیا ری بۆ سنووری خوا یە کە حاکمی تیە کرا ی (بوون)،
پاشان ئیمە کە دە ئیتن ئیسلا م بە کە ئکی ھەموو کات و چاخ و
سەردە مێک دیت، مە بە ست ئە م قسە یە بە م شیوە یە:

ئە و یاسایانە ی کە ئە ئیسلا م دا چە سپار و نە گۆر (ثابت)ن،
پە یوە ستن بە و لایە نانە وە کە ئە ژیا نی ئینسان دا نە گۆرن، بۆ نمونە:

خوای بهرزو مهزن ناگۆرێ، بۆیه ئیسلام ئەو شتانەی که دەر بهاری
خو (عزوجل) فەرموویهتی نه گۆرێ، ههروهها په یوهندی به خواوه،
وه عیبادەت بۆ خو ناگۆرێ، ههروهها ئیسلام چەند یا سایه کی
گشتی و بنه‌ره‌تی نه‌گۆرێ له‌ رووی حه‌للال و حه‌رامه‌وه‌و له‌ هه‌موو
بواره‌کانی حوکم و سیاسەت و جه‌نگ و ئا‌شتی و مو‌عا‌مه‌لات و
ئابووری و لایه‌نی خێزانی‌دا داناون.

به‌ کورتی هه‌موو ئەو شتانەی که جی‌گیرو چه‌ سپاوو نه‌گۆرێ
ئیس‌لام شتی نه‌گۆرێ بۆ داناون، به‌لام بۆ زۆر شتی دیکه‌ی گۆراو له‌
بواره‌کانی سیاسەت و حوکم و جه‌نگ و ئا‌شتی و ئابووری و ...
هت‌ده‌دا ئیسلام مه‌جالێکی زۆری هه‌شت‌ه‌وه‌ بۆ ئیجتیهادی ئینسان
بۆ ئەوه‌ی ئەو بۆشاییانه‌ پر بکاته‌وه‌ به‌ گۆره‌ی پێویست و به‌
پێی گۆرانکاری یه‌کانی کات و شوێن و ژینگه‌کان.

سێ‌یه‌م: - پوو‌کردنه‌ هه‌موو چین و توێژه‌کان:

به‌دئی بۆ بنیاتنانی به‌ک‌ه‌ی چه‌ماوه‌ری و درو‌ست‌کردنی رای
گشتی و ته‌وژمیکی کاریگه‌ر ده‌بی‌ پوو‌ه‌ان له‌ هه‌موو چین و
توێژه‌کان بێ، وه‌ک کۆ‌مه‌لای پێغه‌م‌به‌ر ﷺ ته‌ما‌شا ده‌که‌ین
ئ‌ه‌وانه‌ی که ئ‌یمانیان پێ هه‌ناوه‌ له‌ سه‌ره‌تاوه‌، له‌ سه‌رجه‌م توێژه‌کان
بوون: (ئافره‌ت) وه‌ک (خدیجه) خوا لێی رازی بێ، (پ‌یاو) وه‌ک
(أبوبکر) خوا لێی رازی بێ، (کۆیله) وه‌ک (زید بن الحارثه) خوا

لییی رازی بی، (مندال) وهك (علي بن ابی طالب) خوا لییی رازی
 بی، كهواته: مسوئلمانه یه كه مه كان ئافرهت و پیاو و مندال و ئازادو
 كۆپله یان تیدا بووه، ههروهها دوا ییش به هه مان شیوه حالته كه
 بهردهوام بووه بانگه وازه كه گشتگیر بووه بۆ سه رجهم چین و
 تویره كان و هه م دهو له مندو هه م هه ژارو هه م سپی پیست و هه م
 رهش پیست و هه م خاوه ن پایه و هه م رووته ل و هه م عه ره ب و هه م
 غهیره عه ره ب و هه م پیاو و هه م ئافرهت... به كورتی: وردو درشت و
 نیرو می گه و ره و بچو و کیان تیدا بووه، جا ئیمهش ده بی روو به كاره
 ئیسلامیه كه مان بكهینه هه موو چین و تویره كان نهك هه ر له
 جوغزو باز نهی چین و تویره كان یان نوخبه و هه لبار ده یهك دا قه تیس
 بیستی، به لئی ده بی روو بكهینه هه موو خه لك وهك چۆن پیخه م بهر
 ﷺ وای كرده، به لئی به ته ئكید ئیمه ئیستا چینی خو به خه واره و
 چینی تازه پیگه یشتو گه نجه مان ده بی زیاتر مه به ست بی، و
 ته ركیز مان له سه ر ئه وان بی به لام ئه وه مانای ئه وه نیه كه خه لكی
 عه شایه رو كه سانی ریش سپی و خه لكی لادی و چین و تویره كانی
 دیکهش پشت گو ی بجهین چونكه هه ر كهس و تویره ده وری هکی
 خوی ده بیستی كه خه لكی دیکه ناتوانی ئه و ده وری وی بیستی، ئنجا
 دیاره كۆمه لگاش له هه موو چین و تویره كان پیكیدی، نهك له یهك و
 دووان، بۆیه ده بی هه و له بدهین كه كاری ئی سلامیه بهر یه نه یو
 هه موو چین و تویره كانه وه، دیاره هه ر چین و تویره ش شیوازی خوی

دەوئى، بۇ نمونە: تۆكە قسە لە گەڭ پزى شكىك دە كەي دە بى
شېوازە كەت جىبابى لە ھى ئەندازىيارىك و ھى ئەويش جىبابى لە ھى
سەرۆك عەشپەتلىك ھى ويش جىبابى لە شېوازی قسە كردن لە گەڭ
مەلای مزگەوتىك يان شىخىكى طەرىقەت ... ھتە. ديارە ھەر كام
لەوانە شېوازی تايبەتى خوى دەوئى، بەلام گرنگ ئەوہیە كە ئیدە
دنياو مسوگر بين كە: بەوہ بنكهی جەماوەریمان بۇ دروست دەبى و
دەبینە تەوژم كە روومان لە ھەموو چين و تويزەكان بى و كارە
ئىسلامییە كەمان لە تويزىك و چینیكدان یان لە چەند تويز و
چینكدان كورت ھەنەنتین.

جوارەم: بە کردەو • دڵسۆز و ئەمیندار بوون بۆ خەڵک:

با جاريكي ديكهش سهرنجي سپره ژياني پيښه مه ران بده دين،
 ثانيا پيښه مبه راني پايه به رزي خوا (عليهم الصلاة والسلام) چيان
 فدرمووه: ﴿أَبْلَغُكُمْ رَسُولَاتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ﴾ ^(١) واته: من
 بو ٽيوه دلسوزم وه ته مه خدارم (ناصح) ياني به په روښ و
 دلسوز، واته: من هيچ مده به ستياكم نيه، ته وه نه بهي كه قازانج به
 ټيوه بگه ده ښم، چونكه (نصح) ياني دلسوزي و پاكي، جا ته وه
 به راستي نوخته به كي زور گرنگه كه ټينسان نه كه به قسه وا به ټي
 به ټكو به كرده وه وا بكات و بوياي به په روښ و دلسوز به، وه

(1) الأعراف (68).

له گه لئان ئەمین بێ و هیچ له دینی خویان لێ په نهان نه کات و
لێ نه شاریته وه، هەر شتیڅ خیر و قازانجی دنیا و قیا ههتی تهو
خه لکهی تیدا یه پییان رابگه یه نی و پی یان بلێ، جا پی یان خو شه
یان پی یان ناخوشه که یفی خویانه، گرنه گ تهو یه تهو ههول پهدات
به باشتین شیواز چی ههق و چاکه پی یان بلێ، نهک له گه ل ههوا و
تاره زووی خه لکه دا بروا، هی وا هه یه ده یه وی خه لکه له خو رازی بکا
نه، ته تو هه ول بده خوا له خوت رازی بکهی و سوود به خه لکه
بگه یه نی و بزانه تهو خه لکه چی پیویسته بو دونه یاو قیا ههتی و
چی له بهر ژه و نه دی دا یه و کام له حه قیقه ته کانی دینی پیویسته،
یان لێ ون بووه، یان پیویسته بیر یه بخریته وه، بوی باس بکه.

**پینجه م: ته فاعول کردن له گه ل خه لکه دا و به شداری کردنی
خوشتی و ناخوشتیه کانیان:**

به لێ برایانی خوشه ویستم! کاتیڅ بنکهی جه ماوه ری دروست
ده بی و کاری ئیسلامی ده بیته تهو ژم، که ئیمه بتوانین ته فاعول
بکه یین له گه ل خه لکه و کار ئیڅ یان له گه ل دا بکه یین، کار یان
تی بکه یین کارمان تی بکه یین و ببین به به شتیڅ لهو خه لکه و
جیسمیڅی غه ریب نه یین و وا ههست نه کهن که ئیمه جیسمیڅی
نامو و غه ریبین و خه لکه لیمان نه سه له میته وه ■ یاره من ئیره دا
مه به ستم تهو نه تهو ان چیان پی خوشه ئیمه ئاوا بکه یین، یان چی

ده لَئِن تَيَّمَهُ وَابِلَيْنِ! چونكه ئەو كاته مانای وا یه ئی هه تایبه تمه ندیه كانی خۆمانمان لهده ست داوه بوویه به شێك له واقیعیکی خراپ، نه، به لām گرنه گ تهوه یه خه لك هه ست به نامویی مان نه كات بهو مانایه ی كه تو له هه موو شتیکی ئەو خه لكه له كه میندا نه بی و هه موو شتیکی ئەو خه لكه هه ره فر نه كه ی، ته ماشا به كن پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) كه هاتوون وه نه بی هه موو شتیکی ئەو خه لكه یان هه ره رب به سه ردا هینابی، بۆ وینه ی پیغه مبه ری پشه واما ن (عليه الصلاة والسلام) كه هاتوه له نیو عه ره به كاندا كۆمه لێك شتی باش باش هه بووه، ئەو شته باشانه ی ئەوانی له جێی خۆیدا چه سپاندوهو لای نه بر دوون، بۆ وینه: خزمه تی كه عبه یان كرده، په رده یان بۆ دروست كرده، ته وافی ده وری كه عبه یان كرده، ئاویان داوه به حاجییان، كۆمه لێ شتی باش باشیان كرده، هه روه ها كۆمه لێك خه سه له تی باش باشیان هه بووه. وهك: میوانداری، را ستگویی، جوامیری، ئازایه تی... هتد. پیغه مبه ری خوا (عليه الصلاة والسلام) نه یگوتوه ئەو سیفه تانه له بهر ته وای هی سه رده می نه فامیین هه موویان لابه رن.

به لكو هه رچی شتی چاك و به سوود بووه هی شتویه تیه وه، بۆ نموونه: له فه رمووده یه كدا ده فه رموی: ((لَقَدْ شَهِدْتُ فِي دَارِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جُدْعَانَ حَلْفًا مَا أُحِبُّ أَنْ لِي بِهِ حُمْرَ النَّعَمِ لَوْ أَدْعَى إِلَيْهِ

في الإسلام لأَجَبْتُ)) (١) که مەبەست پێی (پەیمانێ جوامیران) هەکه
کۆمە ئە خە ئێکێک رێککەوتوون نەهێلن هیچ کەسێ ئە مەککەدا
زۆلمی ئێی بکری، پێغەمبەر (علیه الصلاة والسلام) بەشداری ئەو
پەیمانە بووە و فرموویەتی ئەگەر ئە ئیسلامیشدا بانگ بکریم پۆ
شتێکی وا هەرچەندە ئە سەردەمی نەفامییش دا بووە... ئەو هە
دەمیەو دەچم و بەشداری تێدا دەکەم.

کەواتە: گەل و کۆمەلگایەکی کافرو نامسوولمانیش ئەگەر خێرو
چاکە یەکیان هەبوو دەبێ پ شتگیری بەکەین. چ جایی گەل و
کۆمەلگایەکی وەک خە ئێکی کوردستان کە (الحمد لله) خە ئێکی
مسوولمانەو گە ئێک شتی چاکیش کە ئە ئیسلام فیرو بوو ئە
نیویدا ماو، بەلام یێگومان خلتەو خاڵی رەگەل کەوتو، بە ئێ
ئەگەر ئێمە ئەگەل هەموو شتێکی باشی خە ئێک دا بین وە ئە گەل
خۆشی و ناخۆشییەکانیان دا بین بەو تەفاعول ئە گەل خە ئێکدا
دەکەین جایی وای هەیه کە رەخنە ئە ئێمە دەگری وەک (کۆ مەلێ
ئیسلامیی) کە بەشداری هە ئێژاردن و بە شداری حکو مەتمان
کردووە کاتی خۆی بەشداری جەنگی دژی رۆژیمان کردو ئەو بەرەو
سەنگەراندەدا بووین کە حیزبە نە تەوہیی و عەلمانی یەکانیانیان
تێدا بوون، بەلام ئێمە پێمان وانیە شتێکی خراپمان کرد بێ بە ئێکو

(1) سيرة ابن هشام، ج 1 ص 134.

پیمان وایه شتیکی زۆر چاکمان کردوه، بۆچی؟

چونکه ئەو شتانه ئە خودی خۆیاندا شتی چاک و شرعیین، تیا تو دیفاع بکە ئە مائی خۆت، ئە ولاتی خۆت، ئە میلله تی خۆت، شتیکی باش نیه؟! بێگومان باشه، چونکه خوا فەرموو یه تی: ﴿... فَمَنْ اعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ ..﴾ (البقرة 194)، پیغه مبهری خواش ﷺ فەرموو یه تی: ((مَنْ قَتَلَ دُونَ مَظْلَمَتِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ)) (رواه ابوداود). واته: هەر که سیك له سەر بهرگری لیکردنی خۆی که سته می لی نه کری بکوژری ئەو شههیده، ههروهها فەرموو یه تی: ((مَنْ قَتَلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ)) (رواه البخاری). واته: هەر که سیك له سەر مال و سامانی بکوژری شههیده.

کهواته: ئیمه که ئە خهباتی رزگاربخوازی میلله ته که ماندا به شداریمان کردوه شتیکی باشمان کردوه به ئەرکیکی شرعی خۆمان ههلساوین، ههرحهنده خه لکی دیکه ی عهلمانی ش به شداریمان کردوه، به لام هەر که سه به ری خۆیدا، خۆ ئیمه نه چوینه سەر ریچکه و ریبازه کانی وان، به لکو ئیمه به ئەرکیکی شرعی خۆمان ههلساوین و شتیکی ش که ئە خودی خۆیدا شرعی و چاک بو به هۆی ئەوه که که سانیك به شیوه یه کی هه لهو به ری یه کی ناشه رعیدا ده یکه ن خراپ نابێ.

تنجا مه سه له ی هه لباردن ته گهر ئەو خه لکه نوینه رانی خۆی

هەلبەرزىرى و ئە شوئىنىك كۆبىنەو ە ئە نىو خۇيان دا راوئىزو تەگبىر
بەكن دەربارەى دىن و ژىن و كاروبارى خەلك و كۆمەلگە كەيان
بىگومان ئەو پىويست و فەزىشە ئەك ەەر نا شەرعى نىيە،
چونكە ەەر دەبى خەلك و مىللەت ئەنجومەنىكى ەبى و ەندىك
تەگبىر كەرو ■ شوورخۇرى ەبىن، ەەر چەندە ئەو ئەنجومە ئە
شەرعىيەى ئىمە دەمانەوئ ئەو نىيە كە ئىستاكە ەدە، بەلام بە
حەر حال خۇى ئە خۇيدا ئەو كە مىللەت ئەنجو ەنىكى ەبى
تەگبىرى بۆ بكات و مشورى لى بخوات و ياسا تەرتىبات دابى
بۆ رىكخستنى كاروبارى ژيانى، ئەو بىگومان شتىكى شەرعى و
چاكە، چونكە بەدىلى ئەو برىتىيە ئە پاشاگەردانىى (فوضى) وەك
شاعىرىك گوتوويەتى:

((لا يصلح الناس فوضى لأسراة لهم

ولا سراًة لهم إذا شرارهم سادوا))

واتە: خەلك چاك نابى بەوئى كە فەوزا پاشاگەردانى بى و ەيچ
مشوورخۇيان ئەبىن، يان ئە گەر م شوورخۇرەكانيان كە سانى
خراپەكار بن، ئنجا دەربارەى بەشدارىي كردنمان ئە حكو ەت دا،
هاتوون پىيان گوتووين: ئەو حكومەتىكەو تەشكىل دەبى ئىوئەش
دەعوەت دەكەين بەشدار بن، بىگومان ئى ە تىبىغى و رەخغەى
زۆرمان ئەسەر پەرلەمان و حكومەت ەدە، بەلام ئا يا ئە گەر
ەمموو حكومەتەكەشمان بەدەستەو بى بە شەو و رۆژيەكان ئەو
وەزەمان بۆ چاك دەكرى؟ بىگومان ئەخىر، ئە چا ئا يا بۆ چى

چو وینه نیوی؟! بۆ سی ئامانج:

یه کهم: بۆ ئەوەی ئەوەندە پیمان دەکړی و ئە دەستمان دئ سیوود
به خه لک و کۆمه لگای خۆمان بگه یه نین له که نالای پەرله مان و
حکوومهت و داموده زگا ره سمیه کانه وه.

دووه م: وه بۆ ئەوەی خه لکه که مان مه شق پی بکه یین و رای به یین
له سهر کاروباری ئیداری و چاویان بکړی ته وه و اشاره زا یین و
پسپوړی یان په یدا بیت.

سی یه م: وه بۆ ئەوەی ئەو خه لکه بزانی که ئیمه ش پرومان به وه
هه یه که میلله ته که مان کیانی هه بی، ده ولته ی هه بی، پوونی
هه بی، وه له ولته ی خویدا ئازادو سه ره خو بی و، که س زو له ی
لی نه کات و نه یچه وسینیتته وه. چونکه ئیستا هی وا هه یه که
تۆ به شداریت نه کرد، وات بۆ ته فسیر ده کات که تۆ ده لی با
رژیه ی به عس بی ته وه، یان به عه ره بی شو ئینی جان
چه وسینیتته وه!! جا چ به هانده ری چه واشه کارانه بیت وه چ به
هۆی ئەوه وه بی که ئیمه ناناسی!

که واته ئیمه ده بی هه ول به ده یین ته فاعول به که یین له گه ل
کۆمه لگای خۆماندا به لām ته فاعولی ئی بهابی نه ک ته فاعولی
سه لیبی، ته فاعولی ئی بهابی به و مانایه ی له گه ل هه موو شتیکی
باشیان دا یین. به لām له شتی خراب و هه لده هه لوه سته بکه یین و
ره خنه بگرین و هه ول به ده یین بۆیان راست بکه یینه وه.

شه‌شه‌م: لی‌زانی و دانایی ۱

گه‌لێك جار ان لێ نه‌زانیی و ناشییی و ناوه‌ستایی زه‌ره‌و ز یانی
گه‌وره‌مان لێ ده‌دات و قسه‌ی خه‌لكی نامسوولمان له‌سه‌ر ته‌هلی
ئیسلا‌م سوار ده‌كات.

به‌لێ به‌راستی ته‌نیا ئیخلاص به‌س نیه‌ بۆ كاری ئی سلامیی،
به‌لكو ده‌بێ وه‌ك چۆن مه‌به‌ستت پێ خوايه‌، ده‌بێ لی‌زان و عاقل و
حه‌كیم و وه‌ستاو كارامه‌ش بی پی‌غه‌مه‌به‌ر (عليه الصلاة وال سلام)
ده‌فرموی: ((إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ إِذَا عَمَلَ أَحَدُكُمْ عَمَلًا أَنْ يُقْبَلَ)) ﴿١﴾ واته‌:
خوا پێی خوشه‌و هه‌ز ده‌كا ته‌گه‌ر یه‌كێك له‌ ئیوه‌ كاریکی كرد به‌
لی‌زانیی و ورده‌كاریی بیکات.

کاری ورده‌كاریش ته‌وه‌یه‌ كه‌ به‌لای كه‌مه‌وه‌ زه‌ره‌ری له‌ قازانجی
زیاتر نه‌بێ، به‌لام ته‌و كه‌سه‌ی كاریك ده‌كات هه‌رچنده‌ به‌ ساغی
بۆ خوا بێ، مادام زه‌ره‌ریك به‌دات بنه‌ تۆی خۆی نه‌كات‌وه‌و زه‌ره‌ری له‌
قازانجی زیاتر بێ به‌ هۆی نه‌زانیی و بێ حیکمه‌تی یه‌وه‌، ته‌گه‌ر
حه‌وسه‌د جار مه‌به‌ستی پێ خوا بێ لێی وه‌رناگری، چونكه‌ خوا
کاری كه‌سیك وه‌رده‌گری كه‌ وه‌كو چۆن مه‌به‌ستی پێ خوا یه‌. به‌
پێی شه‌رعی خواش بێ، شه‌رعی خواش فەرمان ده‌كات به‌ عه‌قل و
به‌ بیركردنه‌وه‌و به‌ وه‌ستایی و به‌ حیکمه‌ت و به‌ لی‌زانی، خۆی

(1) رواه البيهقي وابن عساكر وأبو يعلى عن عائشة رضي الله عنها.

پەرودردگار دەفرموی: ﴿ اذْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْءِظَةِ الْحَسَنَةِ ... ﴾ (النحل 125) وە فرمویەتی ﴿.... وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا ... ﴾ (البقرة 269) ئە باسی مالا بەخشین دا و دەفرموی، واتە کە مالت بەخشی دەبێ حەکیمانە بێبەخشی. وەکو چۆن کە خەڵکت بۆ لای خوا بانگ کرە دەبێ حەکیمانە بە بانگی بکە!

حەوتەم : دادگەری و ئینصاف :

هۆکاری حەوتەم و کۆتاییش ئەوەیە کە ئێهە داد گەر بین و ئەگەر ئەو ئەو بە ئینصاف بین، کاتێک چاکەیهکیان لێ دەبین و شتێکی باشیان تێدا دەبین هەر ئەبەر ئەوەی نەیارمانن یان رقمان ئە هەندێک ئە کردووەکانیان هەڵدەستێ، چاکەکانی شیان نادیدە نەگرتن، بایانی خۆشەویستم! هەموو کەس ئینسانی دادگەر و بە وێژدانی خۆش دەوی و رقی ئە بابای بێ ئینصاف و نادادگەر.

ئەجا بێگومان هەر کەسێک بگری هەر چەندە زۆر پێش خراپ بێت، بەلام هەرچۆن بێ هەندێک چاکە هەر هەن و دەتوانی ئاماژە بە چاکەکانی بکە و بڵێ: ئەوەت چاکەو ئەوەت چاکە، بەلام فلان شتەشت خراپەو ئەگەر ئەویش لایەنێک زۆر چاک بوو!

دیاره زۆر دوورەو بگرە موستەحیلیشه کە ئینسان وای لێ بێ هیچ چاکەیهکی تێدا نەبێ، هەر چۆن بێ هەندێک تروسکایی هەر

تیدا ده‌میڼی، جا توه که ئیمه دان به چاکه‌ی خه‌څ کدا به‌یڼن و له‌گه‌لیان داد‌گهر بین و بی‌ئینصاف نه‌یڼ، توه‌ش وا ده‌کات که ئیمه زیاتر بتوانین ته‌فاعولیان له‌گه‌څدا بکه‌یڼ، چونکه توه کا ته لیمان ناسله‌منه‌وهو دلیان پیمان خوش ده‌بی و ده‌لیڼن: دیاره توه‌انه به ئینصافن! من ده‌زانم زور خه‌څکی عه‌لمانی هه‌ن که له‌گه‌څ ئیمه‌دا بی ئینصافن و ناداد‌گهر بی‌ویژدانن و دان به هیچ چاکه‌یه‌کی ئیمه‌دا ناهینن، به‌لام توه نابیتته پاساو و بیانوی توه که ئیمه‌ش له‌گه‌څ توه‌اندا وایڼ، چاوتان لییه چون له‌به‌ر بی‌ویژدانی یان له‌گه‌څمان توه‌انمان له‌به‌رچاو ره‌ش ده‌بی و ده‌لیڼن وه‌للاهی توه‌ان زور بی ئینصافن! بوچی هه‌میشه هه‌ر قسه‌مان له‌دژ ده‌که‌ن و لیمان ده‌خوینن و جارێک چاکه‌یه‌کمان نالیڼ، ئایا ئیه هیچ شتیکی باشمان نیه؟!، بو‌وینه جارێک یه‌کیک له‌وا نه له‌روژنامه یه‌ک دا گوتبووی: (توه ئیسلامی یانه‌ی که هه‌رگیز ته‌قه یه‌کیان- بو دی‌ف‌فاع له‌کوردستان □ نه‌کردوه، به‌څکو ته‌نا نه‌ت هه‌ر مینگه‌یه‌کیشیان نه‌کردوه)، جا من توه‌و کابرا یه و توه‌ی له پش‌تیشیه‌وه‌تی به‌هه‌لو‌یستیکی وا له‌به‌رچاوم ده‌که‌وی و ده‌لییم: توه‌انه زور بی‌ویژدانن! چونکه ره‌نگه کاتی خوی توه (یه‌س یه‌م) (ته‌ی کردبی بو به‌عس که ئیمه به‌و شاخانه‌وه بووین، ما نه‌ای

(1) (یه‌س یه‌م)، کورت‌کراوه‌ی (یه‌سار، یه‌مین) که له‌کاتی مه‌شقی سه‌ربازیدا ده‌گوترا.

وايه من ئەو كابرايەم لەبەرچاو دە كەوئ، بۆ چى؟! چونكە من دەئيم: بۆچى باسى ئەو ھەموو شەھیدانەى ئىھە ناكات ئە (كۆرئ) ئە (كەركوئ) ئە (بنارى قەندیل) ئە (مە لەكان) ئە (قەرەداغ) ئە (ھەلەبجە) ئە (ھەورامان)، چۆن ئەو ھەموو شەھیدانەمان بوو نایانبینئ، بۆ كوئ بوو؟!

بەئى بەرپزان بئ ئىنە صافى يەكجار ئە سەر دئ قورس و ناخۆشە، با ئىھەش تاگا مان لئى، بئ ئىنە صاف نەیین و چاكە يەكمان ئە ھەر كەسيك يىنى چاكە كەى بىيىن و دانى بۆ پىدا بىيىن وەك چۆن خرا پەو كەموكوورپىيە كە شى دەبىيىن، خۆى پەرورەدگار يىش ھەر فەرمان بەو دەكات وەك فەرموو يەتى: ﴿... وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلَّهِ قُبُوٰى...﴾ (المائدة 8) واتە: با رىق ھەلسانتان ئە كەسانىك واتان لئى نەكات ئە گەئىيان ناداد گەرىن، داد گەر بن ئەو ئە تەقواوە نزىك ترە، چونكە بەشىك ئە تەقوا ئەو يە ئىنسان داد گەر بئ و زالم نەبئ، تەنا نەت ئە گەئ كەسانىكىشدا كە نەيارو ناحەزىشن .

جا بەرپزان! ئەوانە ھەوت ھۆكار بوون و ديارە ھۆكارى دىكەش ھەن بەلام ئەوانەى باسماں كرد گرنگترىيان بوون بۆ ئەو ھى كارو چالاكى ئىسلامىي تەوژم و راي گشتى دروست بكات و بنكە يەكى جەماوەرىي دروست بكات، خۆى پەرورەدگار يارمەتيمان بدات كە ئەو ھۆكارانەى پىويستن بۆ ئەو ھى بىيە پىشەنگ و سەر قافلە ئە

خۆمانیاندا بهێنینه دی، وه ئهو هۆکارانهش که پێویستن بۆ ئهوهی که پێگهی ئیسلام به قوهت بکهین له ولاتی خۆماندا و بیکهینه تهوژمیک که ههموو چین و توێژهکانی له گه لدا بن و سههرهخام بنکهیهکی جههاوهریی و به هیژو پێژ بنیات به خهین که بگوئجی کيان و قهوارهیهکی ئیسلامیی له باوهش بگری که شههریعهتی خوای به بهزهیی و دادگهر له ههموو بوارهکانی ژیان و گوزهرا ندا بپاده بکات.

وصلی اللہ وسلم علی محمد وآلہ وصحبہ أجمعین
والحمد للہ رب العالمین .

نيوهړوك

- 4 پيشه كى
- 8 دهستتيك
- 8 چوڼيه تى بوونه پيشه ننگ و بنياتنانى بنكهى جه ماوه رى
- 15 ته وهرى يه كه م: چوڼيه تى بوونه پيشه ننگ
- 15 1- هه زمكردنى ئيمان و عه قيدى راست و دروست:
- 18 2- عبادت و ته قواو ته زكيه :
- 21 3- ناكارى بهرزو رهوشتى جوان:
- 24 4- زانيارى و شاره زايى هه بوون به ئيسلام و واقع
- 26 5- هه بوونى نه خشه بو ئيشوكار
- 29 6- كاروبار بهرپوه بردن به: راويژو گوښگرتن و به قسه كردن
- 33 7- پشوو دريژيى و خوږاگرى و كوښنه دان و نه وهستان
- 41 ته وهرى دووهم: بنكهى جه ماوه رى
- 42 يه كه م: بهرچاو روونى و دنيايى
- 48 دووهم: تيگه ياندنى خه لك
- 52 سى يه م:- روو كردنه هه موو چين و تويژه كان
- 54 چواره م: به كرده وه دل سوژو نه ميندارپوون
- 55 پيننجه م: ته فاعلو كردن له گه ل خه لك دا
- 61 شه شه م: ليژانى و دانايى
- 62 حه وه ته م: داد گه رى و ئينصاف
- 66 نيوهړوك

